

ELS BENEFICIS DE LA MÚSICA A L'AULA INCLUSIVA

LES EMOCIONS A L'AULA INFANTIL

Maria SALA DAMUNT

Professor: Eulàlia Collelldemont Pujadas

4rt curs Educació Infantil

Menció: Educació Inclusiva i Atenció a la Diversitat

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic

Vic, 17 de maig de 2013

RESUM

Aquest Treball de Final de Grau en Mestre d'Educació Infantil, i especialitat en menció inclusiva, té com a objectiu analitzar els beneficis de la música a les aules inclusives de parvulari de l'escola Jacint Verdaguer de Santa Eugènia de Berga. La música no només ajuda a desenvolupar el sentit de l'oïda, del tacte i el llenguatge, sinó que també millora la capacitat d'improvisació i la creativitat. A més, redueix barreres pel que fa a la participació i a l'aprenentatge de tots els alumnes i promou el treball en grup i d'una forma emocional. Podem dir, doncs, que la música és integradora, uneix cultures i crea noves formes d'expressió musical.

El meu paper en el projecte és totalment actiu. Es porten a terme quatre activitats relacionades amb l'àmbit musical per tal de fer un anàlisi exhaustiu i de deduir quines són les emocions que provoca la música. Per tant, aquesta recerca pretén, d'una banda, donar coneixements més profunds sobre la relació entre música i educació emocional i, de l'altra, portar a terme algunes activitats per analitzar les reaccions d'infants de diferents edats. Per finalitzar aquest treball d'investigació, s'aporten unes conclusions sobre el paper de la música a l'aprenentatge.

PARAULES CLAU: Música, emocions, inclusió, expressió, audicions.

ABSTRACT

The main objective of this Final Degree Project in Childhood Education, and speciality in inclusive mention, is to analyze the benefits of music in the inclusive nursery classrooms of the school Jacint Verdaguer, in Santa Eugènia de Berga. Music not only helps to develop the sense of hearing, of touch and language. It also improves the skills of improvisation and creativity. Moreover, it reduces barriers regarding participation and learning of all the students, and encourages team work in an emotional way. So we can say that music is completely conciliatory: it joins cultures and creates new ways of musical expression.

Personally, my role in this project is completely active. Four different activities related to the music field are carried out, in order to do an exhaustive analysis to deduce which are the emotions that music causes. So the aim of this research is, on the one hand, to give deeper knowledge regarding the relation between music and emotional education and, on the other hand, to carry out activities in order to analyze the different reactions of children of different ages. To end with this investigation project, conclusions about the role of music in child's learning are provided.

KEYWORDS: Music, emotions, inclusion, expression, auditions.

ÍNDEX

RESUM.....	1
ÍNDEX	3
1 Introducció	5
2 Plantejament.....	8
2.1 Objectius i Hipòtesis	8
2.2 Metodologia	8
2.2.1 Tipus d'estudi	8
2.2.2 Orientació metodològica	8
3 Fonamentació teòrica	12
3.1 Què és la música?	12
3.2 Treballar la música a l'educació infantil com a eina inclusiva	13
3.3 Què són les emocions?	16
3.4 La ciència i la música.....	22
3.5 La relació entra la música i l'educació emocional	26
3.6 Les sensacions de la música alegre, trista i la que transmet por.....	28
3.7 Psicobiologia de la música i el so	29
4 Música i emocions	33
4.1 Com es contempen les emocions i la música en el currículum.....	33
4.2 La importància de treballar les emocions a l'escola	36

4.3	Proposta d'acció	38
4.3.1	Proposta	38
4.3.2	Observació	41
4.3.3	Discussió de resultats	42
5	Conclusions	51
6	Bibliografia	55
7	SUMARI DE L'ANNEX ¹	57

---

¹ L'annex s'adjuntarà en format CD a la contraportada del treball.

1 Introducció

Portar a terme una investigació en un àmbit tan ampli com el de l'ensenyament és, sovint, complicat, però no deixa de ser extremadament interessant. Voldria, per tant, explicar com hem anat fent viable un camí que al principi estava ple d'obstacles.

L'elecció del tema del treball va estar un dels primers entrebancs amb el que ens vam topar, però ben aviat ens vam decidir per tractar la música com a eina inclusiva, després d'adonar-nos de la gran importància que sempre ha tingut aquesta disciplina a les aules. Ja a l'Antiga Grècia s'entenia la música (del grec *musa*) com una forma d'expressió de l'art i la cultura.

Necessitem saber què sentim, com i per què ens emocionem i qui som, en definitiva. Les emocions formen part de la naturalesa humana. Des de l'àmbit educatiu es pot fer que la música ajudi a comprendre el món emocional i, així, ajudar a que els infants se sàpiguen expressar cap a la resta del seus iguals. Per tant, és molt positiu que els infants puguin parlar de les emocions i del que senten. Han d'aprendre però, en primer lloc, a conèixer la consciència del seu cos, les parts que el conformen i a ells mateixos. D'aquesta forma, podran empatitzar amb a la resta dels seus companys i, per tant, fomentar una bona cohesió de grup.

El següent treball "Els beneficis de la música a l'aula inclusiva" està destinat a la investigació dels enriquiments que aporta la música a les aules de parvulari. L'estudi es durà a terme en una escola amb infants entre 3 i 6 anys d'edat procedents de Catalunya i d'altres països del món com ara del Marroc, de l'Índia, de Romania, del Paquistà i d'Àfrica.

Dit això, m'agradaria explicar que aquest projecte té dues parts clarament diferenciades: d'una banda, una fonamentació teòrica i, de l'altra, una part pràctica. Són aquests dos pilars bàsics els que ens han permès extreure conclusions que, molt probablement, ens seran útils en el nostre futur com a mestres.

Pel que fa a la part pràctica, m'agradaria explicar que des d'un bon principi he tingut clar que volia basar la meva investigació en quelcom que demostrés els beneficis de la música a les aules inclusives. Per tant, l'objectiu del treball sempre ha estat fixat. És cert, però, que el meu enfocament ha anat canviant amb el pas dels dies. Gràcies a

l'ajuda de la meva tutora del treball, Eulàlia Collelldemont, vaig canviar-lo per aconseguir informacions més amplies i fiables. Així, el que havia d'estar basat en un estudi de la influència de la música a l'aula de P-3 de l'escola Jacint Verdaguer de Santa Eugènia de Berga, va passar a ser un estudi molt més intens que englobava tots els cursos de parvulari i que establia les emocions que la música desperta en els infants com a prioritat.

La part teòrica, tal i com es pot comprovar en les pàgines que venen a continuació, té com a finalitat demostrar que la música suposa grans beneficis a l'aula, afirmació ja exposada per importants filòsofs, com ara Plató, que feia el següent paral·lelisme: “ La música és a l'ànima, el que la gimnàstica és al cos.”

La música és un canal efectiu i, per tant, té el poder de crear unes comunitats acollidores i inclusives. Així doncs, aquest estudi investigarà com la música aporta una educació per a tots els nens i nenes tot millorant la seva eficiència, la seva confiança i potenciant les seves habilitats socials i de comunicació. Mitjançant el treball emocional es posaran en pràctica una construcció de sabers, de manera que tots se sentiran integrats i participatius.

La música és un llenguatge que ens permet compartir i expressar vivències, sensacions i emocions i, per tant, és una eina molt valuosa que cal treballar en aquestes edats primerenques. Aquest estudi valorarà com treballant la música al parvulari s'afavoreix el desenvolupament dels infants, com ara la creativitat, la parla i l'expressió, entre altres coses.

La sensibilitat per la música, les emocions que desperta, les reaccions dels infants enfront la melodia i la prova que la música és un llenguatge universal. Aquest és el meu treball, un treball que sempre ha tingut com a meta transmetre als infants la humanitat de la música.

No m'agradaria posar un punt i final a aquesta introducció sense agrair, en primer lloc, als meus pares, per fer-me despertar la sensibilitat envers la música de la que gaudeixo avui en dia. En segon lloc, a la meva tutora, Eulàlia Collelldemont, per guiar-me i acompanyar-me durant tot el procediment d'elaboració del treball. I, en darrer lloc, però no per això d'una forma menys important, als mestres i a les mestres de l'escola

Jacint Verdaguer de Santa Eugènia de Berga, per donar-me l'oportunitat de posar en pràctica les meves idees sobre la música i l'educació.

2 Plantejament

2.1 Objectius i Hipòtesis

Els objectius principals d'aquest treball són clars i específics. En primer lloc, la meta establerta sempre ha estat realitzar una pràctica en una escola. En segon lloc, tenia com a objectiu contrastar l'experiència amb la informació tècnica i, així, extreure'n unes conclusions útils per al meu futur com a mestra. Val a dir, que per a l'esmentada informació teòrica, s'ha hagut de portar a terme una bona recerca.

La hipòtesis que s'ha formulat és la següent: La música ajuda a treballar aspectes emocionals, el llenguatge i l'expressió i, per aquests motius, és una eina que potencia les aules inclusives, per tal com facilita la participació de tots els infants.

2.2 Metodologia

2.2.1 Tipus d'estudi

La meua investigació educativa es basa en un paradigma interpretatiu, ja que analitza les practiques educatives, dutes a terme en un centre, des de la perspectiva significativa de l'observació. Les observacions es realitzen durant el procés de l'escola, amb la finalitat de facilitar l'extracció i comprensió de les dades.

2.2.2 Orientació metodològica

Per poder realitzar el Treball Final de Grau s'ha hagut de passar per un procés llarg i, a vegades complicat.

Primerament, es va haver d'escollir un tema d'investigació per crear el treball. El fet que s'hagués d'escollir un tema relacionat amb la menció d'educació inclusió i atenció a la diversitat, va fer que tingués molt clar en què volia que es basés el meu treball i

vaig buscar un tema que tractés sobre l'atenció a la diversitat. Així doncs, vaig decidir que la música fos la base del Treball Final de Grau, ja que és una gran eina inclusiva.

Un cop vaig tenir el nom del meu projecte, vaig haver de pensar com volia tractar el tema, és a dir, com havia de fusionar la música amb la inclusió. Va ser una decisió difícil, ja que hi havia moltes possibilitats per tractar aquest tema. En un primer moment vaig pensar en investigar sobre com la música ajudava els infants en algun tipus de trastorn com ara la hiperactivitat, l'autisme, la falta d'atenció o algun tipus de retard. Però llavors, quan vaig començar a cercar informació per realitzar la part teòrica, vaig canviar totalment la idea i vaig proposar a la meva tutora una cosa totalment diferent: treballar les emocions mitjançant la música a una aula de parvulari. Aquesta decisió va fer que la meva cerca s'orientés cap a una altra direcció i per tant, que tractés aspectes emocionals.

Vaig decidir que duria a terme la part pràctica de la investigació a una aula de parvulari, però, llavors, vaig reflexionar i vaig pensar que si portés a terme les mateixes activitats a P-3, P-4 i P-5 els resultats que se n'extraurien serien més extensos i, per tant, la hipòtesis del treball final de grau seria més fiable.

Finalment, vaig crear una planificació per dur a terme a totes les classes de parvulari amb la finalitat de poder fer una comparació i, per tant, un anàlisi per observar els beneficis que comportava la música a tots els infants mitjançant el tema de les emocions com a tema principal de les activitats.

Durant el procés de realització de les activitats a les classes de P-3, P-4 i P-5, vaig utilitzar un recull de notes de camp amb la finalitat d'enregistrar la informació que observava i, també, vaig dur a terme la creació d'uns vídeos d'enregistrament i fotografies. D'aquesta forma la informació i les dades han quedat recollides i sistematitzades, i és molt més fàcil poder comparar la part pràctica amb la part teòrica. Per tant, aquest instrument d'investigació em serveix per poder analitzar dades qualitatives i extreure'n conclusions.

Com a conseqüència de tota aquesta presa de decisions, el treball de recerca que he realitzat es basa en un estudi de situació real. La investigació és de caràcter etnogràfic, ja que descriu un grup d'individus mitjançant l'observació i la descripció del

què fan, com es comporten, com interactuen entre ells, i com aquests poden variar en diferents moments i circumstàncies.

La investigació es basa en la interpretació i la comprensió d'accions, intencions i percepcions dels infants. Així doncs, el caràcter de la investigació és qualitativa. Alhora, però, també és un estudi de cas, ja que l'observació és descriptiva i s'estudia un únic cas.

Per realitzar el Treball Final de Grau s'ha utilitzat una sèrie d'instruments per recollir les dades i, així, poder fer un estudi de les investigacions sobre la matèria a analitzar. Gràcies, a aquests instruments s'ha pogut fer un seguiment exhaustiu, tant dels esdeveniments, com de les experiències que els acompanyen. Els instruments que s'han utilitzat són els següents:

1. Anàlisi dels elements teòrics.
2. Proposta d'acció²
3. L'observació directa
4. El diari de camp
5. Graella d'observació³
6. Enregistrament i fotografia⁴

La mostra següent és la graella que es va utilitzar per enregistrar les dades que s'observaven en les diferents activitats. El fet que es portessin a terme a tot al parvulari, va fer que calguessin tres graelles: una per a fer la observació a P-3, una altra per a P-4 i una altra per a P-5.

---

² L'annex ofereix les activitats que s'han portat a terme a tot el parvulari.

³ L'annex ofereix les graelles d'observació amb la informació corresponent de tot el parvulari.

⁴ L'annex ofereix vídeos d'enregistrament i fotografies dels diferents processos.

P-3	INTERVENCIÓ A L'ESCOLA JACINT VERDAGUER DE SANTA EUGENIA DE BERGA 2013				
TREBALL D'EMOCIONS	ACTIVITATS	CONTE MUSICAL	EXPRESSEM LES EMOCIONS MITJANÇANT L'ART	FEM ABRAÇADES	EXPRESSEM LES EMOCIONS EL NOSTRE COS
	ALEGRIA				
	TRISTESA				
	POR				

5

---

⁵ Exemple de la graella que es va utilitzar per plasmar les observacions. A l'apartat de l'annex s'hi troba les graella de P-3 de P4 i de P5 amb la informació corresponent de cada curs.

3 Fonamentació teòrica

3.1 Què és la música?

La definició del què és la música és molt més complexa i extensa que la que podem trobar en un diccionari: *Art que s'expressa mitjançant l'ordenació dels sons en el temps*⁶.

Tal i com diu Lavignac: "*La música es un lenguaje, un arte, una ciencia; describe, sin determinar las causas, lo menos material, lo más etéreo de las artes*"⁷. La música és una realitat que ha acompanyat a l'home des dels inicis de la seva existència i ha anat evolucionant com ell. El concepte de música també ha anat variant al llarg de la història de la humanitat. A les primeres civilitzacions es definia la música com un sentit diví i, a mesura que el temps ha anat transcorrent, s'ha fet una associació científica a les matemàtiques i a la geometria. Així doncs, s'ha de dir que la música és un fenomen transcultural, de llenguatge i, també, d'emocions.

La música no és un element bàsic per la supervivència de l'ésser humà, però sí que és cert que hi ha moltes cultures d'arreu del món que li han assignat funcions com ara l'expressió emocional, el plaer estètic, l'entreteniment, la contribució a l'estabilitat, a la continuïtat de la cultura i a la integració social. El símbol musical ajuda a transformar la ment humana i, per tant, és autorepresentacional, ja que la música no expressa sentiments, sinó que els presenta.

La música conté un conjunt molt ampli d'elements i això fa que hi hagi moltes possibilitats de creació. Això fa que la música sigui una disciplina amb una gran expressió artística i, per tant, podria moltes definicions.

---

⁶ PASCUAL,E. TORRAS,M. FOLIA,M. GIL. O.(1998). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia catalana, p.517

⁷WILLEMS. E. (1981), *El valor humano de la educación musical*. Barcelona, editorial Paidós, p.184

3.2 Treballar la música a l'educació infantil com a eina inclusiva

Es pot dir que la música és un llenguatge musical que trenca barreres entre les nacions. Totes les cultures comprenen la música, ja que és una manifestació artística, vivencial, oberta, lliure, expressiva i significativa. La música, ja sigui una cançó, una audició o un moviment rítmic, és prou variada, rica i diversa per trobar-ne sempre adient a totes les edats i a tots als nivells intel·lectuals dels nens. L'expressió a través de la música ajuda a la maduració perceptiva, ja que té el poder de fer sentir a tots els infants, fins i tot als que conviuen amb diversitat funcional, a ser creadors i protagonistes. Per tant, es pot dir que la música és integradora, perquè uneix i inclou a l'ésser humà.

L'experiència durant les Practiques III d'Educació Infantil a l'aula de P-3 van ser molt gratificants, ja que hi havia un infant amb diversitat funcional que necessitava una gran atenció a causa d'un suposat trastorn autista. Aquest alumne estava en un procés de proves per tal que es pogués diagnosticar el tipus de trastorn que tenia. Els dijous, que era el dia en el qual es feia música, jo podia observar com ell reaccionava quan sentia la melodia. Realment tenia una sensibilitat especial per la música. Quan la mestra posava una audició, l'infant es posava a ballar. A més, s'expressava verbalment amb diversos sons i mostrava interès pel que estava passant a l'aula.

A l'aula de P3, de P4 i de P5, hi havia infants d'altres països als quals els hi costava comprendre el català. Això em va fer reflexionar sobre com la música els feia viure les mateixes emocions que a la resta d'infants i, també, com s'expressaven mitjançant l'expressió corporal i l'expressió artística.

Parlar de diversitat és atendre a la diferència, a les diferències que tots tenim. Tots naixem dins aquest món, per tant, a l'escola ens hem d'educar també a dins d'aquesta totalitat. Estic d'acord amb Pujolàs (2013) quan diu:

“Siguin quines siguin les característiques personals de l'alumne, tant si té una discapacitat, com si té un origen cultural diferent, com si té greus problemes de

comportament o d'adaptació al centre escolar, tots han de ser acollits en aquesta escola. Les escoles no es diferencien en funció de les característiques de l'alumnat.⁸

Parlar d'inclusió escolar implica parlar del model d'educació que volem i del tipus de societat que tenim intenció construir. L'escola ha d'oferir recursos per tal de formar a persones que tinguin un pensament flexible i unes habilitats comunicatives per a treballar amb grup. L'escola és una institució social en la qual hi ha centrats tots aquells mitjans que ajudaran a l'infant a desenvolupar les seves capacitats per assolir els objectius socials.

És excel·lent poder conscienciar als infants de la realitat del món i així ser més crítics d'una forma més efectiva enfront el panorama actual. A més, és essencial que l'escola proporcioni l'ensenyament de diversos llenguatges i registres comunicatius, ja que són una eina amb molta rellevància per aquesta societat i, per tant, molt necessària. La música és una gran eina per la interpretació, per la expressió, per la comunicació, pel desenvolupament i per la cooperació entre els infants. A més, ajuda a que els infants aprenguin a saber escoltar, a interpretar el món que els envolta i a participar-hi de manera activa a partir de cançons i de l'expressió corporal.

A l'aula és positiu que, mitjançant la música, es creïn situacions de diàleg ja que es potencien, bàsicament, dos aspectes:

- Que s'ofereixi la mateixa oportunitat a tots als infants.
- Que s'ofereixi els valors que són necessaris per evitar l'exclusió social.

S'ha de tenir en compte que cada persona viu una manera d'interpretar el món i, per això, un espai on hi ha diversitat de persones és una font d'informació i, per tant, ofereix oportunitats molt enriquidores. La música doncs, ajuda a unir a la diversitat, ja que abarca tres grans dimensions: l'afectivitat, l'intel·lecte i l'expressió corporal.

Els fet que els infants visquin amb naturalitat aquestes experiències i situacions, que puguin comprendre i conviure el dia a dia amb tota la diversitat d'infants, els potencia una immensa capacitat d'empatia i fa que siguin més tolerants. A una aula inclusiva i

---

⁸RUIZ, B. *EDUCACIÓ* .2013. [en línia] Cambril Revista Cambrils Diari digital:[consulta el 6 de març de 2013]. Edició: 1825 Disponible a: <http://www.revistacambrils.com/index.php?c_noticia=8589>

cooperativa els infants creixen tots junts, s'ajuden els uns als altres, es valoren i coneixen altres tipus de vida. Per tant, s'ha d'aprofitar el potencial ja existent per transformar els centres educatius en llocs participatius i de solidaritat amb tothom. S'ha de preveure que els infants són els futurs conductors de la nostra societat i els hem de preparar per a tenir les millors capacitats possibles.

Un gran exemple de pràctica educativa és la que va dur a terme Carlinhos Brown⁹ i Bebo Valdés¹⁰. La pel·lícula- documental dirigida per Fernando Trueba i protagonitzada bàsicament per Carlinhos Brown i Bebo Valdés, entre d'altres, està rodada íntegrament a la ciutat de Salvador de Bahía, concretament a la favela de Candeal. Segons Trueba la pel·lícula -documental és un "musical social". El documental "El milagro de Candeal" trenca els esquemes i dona esperances de millora social a la humanitat en general. Una història que dona lliçons, com ara la solidaritat, la lluita i el treball d'un petit grup de persones que han pogut canviar i millorar radicalment la vida de tota una comunitat.

La decisió que va prendre Carlinhos d'invertir els seus diners en tambors per als infants i joves del Candeal va ser d'admirar. Segurament les raons del per què ho va fer tenien molt pes en ell, la música el va salvar, i això el va fer lluitar per canviar-li la vida a la resta de jovent, ja que creia que la música per a ells representaria el mateix, i ho va aconseguir. Després de regalar aquests tambors, Carlinhos Brown es va involucrar plenament i va començar a ensenyar música als nens, va crear el grup "Timbalada", va construir un conservatori, i va començar un gran moviment social i musical. Els protagonistes principals d'aquesta història són els infants, que són els que sempre han estat els primers participants i els que han fet possible aquesta transformació, assistint a les aules de música, en els carrers tocant percussió, a actuacions, etcètera, i transmetent el missatge de Carlinhos, que la percussió se situa a l'origen de la vida i que fins i tot el més petit i el més insignificant serveix per fer i viure la música.

---

⁹Carlinhos Brown és el nom artístic de Antonio Carlos Santos de Freitas, un cantant, percussionista i compositor i productor brasiler.

¹⁰Bebo Valdés va ser Pianista i compositor d'orquestra brasiler.

Penso que la gent del Candeal és més rica que la de molts altres llocs del món. És una comunitat exemplar per la seva manera d'enfrontar-se als problemes i ens ensenya que moltes situacions es poden millorar, en aquest cas, amb la música i la solidaritat.

La música és una gran teràpia social que s'hauria d'aprofitar més, i la professió de mestre és perfecte per transmetre-ho i viure-ho amb els infants i amb la comunitat educativa en general.

El conte musical que es va explicar durant les Pràctiques III va ser un gran recurs, ja que fomentava l'educació musical a través de gestos, de visualització, i també, de narrativitat. Es va poder observar que la música ajuda a tractar habilitats musicals i aptituds musicals concretes que són: elements perceptius, de memòria, sensoriomotrius i també permeten la imaginació auditiva.

3.3 Què són les emocions?

Una emoció és un estat provocat per un estímul i que ha de ser expressat. Les emocions ens poden causar diversos estats d'ànim, com ara: l'alegria, la tristesa, l'enuig, la por, la timidesa, la ira o ràbia, i l'amor. Així doncs, una emoció és un estat que pot ser expressat de forma externa i de forma interna i que pot provocar canvis físics i anímics.

Les emocions són estats universals que tot ésser humà experimenta i es necessita un mitjà d'expressió per integrar-los i autoregular-los per trobar un benestar personal. Tal com diu el llibre *Cómo desarrollar la Inteligencia Emocional* (2012):

“Entendemos por emociones la activaciones físicas breves que se desencadenan en nosotros como respuesta a algo, interrumpido el flujo normal de nuestra conducta. Las emociones son como los colores básicos que componen tus sentimientos: pueden combinarse dando lugar a infinidad de tonalidades sentimentales”¹¹

Moltes vegades, per poder relacionar la música i les emocions, s'ha d'observar la intel·ligència emocional dels infants.

Al llarg dels anys, s'han anat proposant diferents models teòrics sobre la intel·ligència emocional treballats per diferents autors. Per una banda, Goleman i Bar-on,

---

¹¹ TORRABADELLA, P. (2012). *Cómo desarrollar la Inteligencia Emocional*. Barcelona, Editorial: Via Libro. P. 34

comparteixen el fet d'incloure components personals molt vinculats a les relacions socials, i són els models més coneguts i divulgats. Els dos autors parlen sobre l'autoregulació emocional. D'altra banda, Mayer es basa en la definició d'habilitats, i s'entén com un model més experimental.

Goleman, (1998), va publicar el llibre anomenat *La práctica de la inteligencia emocional* que recull totes les aportacions prèvies i les seves reflexions, i es converteix en el màxim divulgador d'aquest constructe. En aquest llibre defineix la intel·ligència emocional com, "La capacidad de reconocer nuestros propios sentimientos, los sentimientos de los demás, motivarnos y manejar adecuadamente las relaciones que sostenemos con los demás y con nosotros mismos¹²."

El model d'Intel·ligència emocional de Goleman és el més conegut per la divulgació que l'autor n'ha fet: descriu l'estructura de la IE segons cinc grans facetes dins de les quals inclou unes competències associades. Goleman insisteix en el reconeixement de les pròpies emocions juntament amb autoregulació i motivació. L'altra part del model descriu la relació d'un mateix amb les relacions dels altres, destacant l'empatia com una competència bàsica i, pròpiament, les habilitats socials que faciliten la relació amb els altres en diferents rols, molt vinculats en aquest cas, a l'àmbit professional, però també bàsiques en les relacions interpersonals de qualsevol tipus.

Goleman s'estructura segons unes facetes bàsiques, dins de les quals es defineixen diferents competències emocionals:

Consciència d'un mateix (coneixement de les emocions):

- Valoració adequada d'un mateix
- Conscienciació emocional
- Confiança en un mateix

2. Autoregulació (control de les emocions):

- Autocontrol

---

¹² GOLEMAN Daniel, (1998). *La practica de la intel·ligència emocional*. Barcelona. Editorial: Kairós. Pàg. 350

- Confiabilitat
- Responsabilitat
- Adaptació
- Innovació

3. Motivació:

- Motivació de guany
- Compromís
- Iniciativa
- Optimisme
- Empatia (reconeixement de les emocions dels altres):

4. Comprensió dels altres

- Ajuda al desenvolupament dels altres
- Aprofitament de les diversitat
- Orientació al servei
- Consciència política
- Habilitats socials (control de les relacions):
- Influència
- Comunicació
- Lideratge

5. Catàlisi de canvis

- Resolució de conflictes
- Col·laboració i cooperació

- Habilitats d'equip

Goleman, en els seus llibres, articles i conferències, entre altres, ha transmès unes idees bàsiques referents, a la intel·ligència emocional, que són les següents:

- Les emocions no s'han de censurar perquè no són ni positives ni negatives. Són les nostres mancances d'habilitats socials les que poden fer que les emocions facin mal (a nosaltres o a altres persones).
- Cal saber identificar les senyals emocionals (físiques i cognitives).
- Hem de saber designar les emocions, en detall, segons el que percebem al nostre cos (anar més enllà de dir "estic trist", explicar què sentim exactament...).
- Hem de descarregar físicament el malestar o l'ansietat que ens generen les emocions.
- És necessari saber expressar els propis sentiments a la persona que els ha desencadenat, sense acusacions o agressivitat, detallant què és el que ens ha afectat.
- No es pot esperar que es doni la situació ideal per a comunicar les nostres emocions: prendre la iniciativa.

Val a dir, que durant la investigació es va poder observar com tots els infants reaccionaven a nivell emocional enfront la música. Tot i això, la manera d'expressar les seves emocions era totalment diferent i, per tant, la seva intel·ligència emocional era molt diversa en cada cas.

AUTOR BAR-ON

Bar-on defineix la intel·ligència emocional com: *"Un conjunto de capacidades, competencias y habilidades no cognitivas que influyen la habilidad propia de tener éxito al afrontar las demandas y las presiones del medio ambiente."* El model d'intel·ligència emocional de Bar-on s'estructura en cinc components basats en habilitats emocionals associades. A partir del quocient emocional, Bar-on mesura quinze dimensions de la intel·ligència emocional que es mostren en la següent graella:

COMPONENTS		DESCRIPCIÓ DE L'HABILITAT ASSOCIADA
Intrapersonal (CIA)	Comprensió emocional d'un mateix (CM)	Adonar-se i comprendre els propis sentiments i emocions, diferenciar-los i reconèixer-ne el perquè.
	Assertivitat (AS)	Expressar sentiments, creences i pensaments sense fer mal als sentiments dels altres, i defensar els nostres drets de manera no destructiva.
	Autoconceptes (AC)	Comprendre's, acceptar-se i respectar-se un mateix, assumint els nostres aspectes positius i negatius, les nostres limitacions i possibilitats.
	Autorealització (AR)	Fer el que realment podem, volem i gaudim de fer.
	Dependència (IN)	Auto dirigir-se, sentir-se segur d'un mateix en els pensaments i en les accions, ser independents emocionalment per a prendre les pròpies decisions.
Interpresonal (CIE)	Empatia (EM)	Adonar-se dels sentiments dels altres, comprendre'ls i apreciar-los.
	Relaciona interpersonals (RI)	Establir i mantenir relacions mútues satisfactòries, caracteritzades per un apropament emocional i intimitat.
	Responsabilitats socials (RS)	Demostrar-se un mateix que és una persona que coopera, que contribueix i que és un membre constructiu del grup social.

Adaptabilitat (CAD)	Solució de problemes (SP)	Identificar i definir els problemes, generar i implementar solucions afectives.
	Prova de la realitat (PR)	Avaluar la correspondència entre allò que experimentem (subjectiu) i el que hi ha en la realitat (objectiu)
	Flexibilitat (FL)	Realitzar un ajustament adequat dels nostres pensaments, emocions i conductes a situacions i condicions canviants.
Maneig de l'estrès (CME)	Tolerància de l'estrès (TE)	Suportar esdeveniments adversos, situacions estressants i fortes emocions sense col·lapsar, enfrontant positivament l'estrès.
	Control dels impulsos (CI)	Resistir o postergar un impuls o temptacions per actuar i controlar les nostres emocions.
Estat d'ànim general (CEAG)	Felicitat (FE)	Sentir-se satisfet amb la pròpia vida per a poder gaudir d'un mateix.
	Optimisme (OP)	Veure l'espai més brillant de la vida, mantenir una actitud positiva malgrat l'adversitat i els sentiments negatius.

13

AUTOR MAYER

Mayer¹⁴ defineix la intel·ligència emocional com: *“L’habilitat per reconèixer el significat de les emocions i les seves relacions i, per raonar i resoldre problemes en base a ella.”*

---

¹³ JAYME Zaro, Maria. *Guia d'estudi de Psicologia de les diferències individuals*. Material docent de la Universitat Oberta de Catalunya.

També inclou treballar les emocions per realitzar activitats cognitives. Mayer mesura quatre àrees posant a prova les habilitats emocionals de l'individu que són:

- 1) Percepció de les emocions: És la capacitat de percebre emocions als rostres o imatges.
- 2) Ús de les emocions: Capacitat d'usar les emocions per realçar el raonament.
- 3) Comprensió de les emocions: Capacitat de comprendre la informació emocional a partir de les relacions, transicions d'una emoció o una altra informació lingüística referent a les emocions.
- 4) Maneig de les emocions: capacitat per manejar emocions i relacions emocionals pel creixement personal i interpersonal .

3.4 La ciència i la música

L' article "Escuchar las voces del mundo" explica:

"Existen culturas tradicionales, en África i Asia, que afirman que la verdadera sustancia de la realidad es el sonido, que los ritmos musicales encarnan los ritmos esenciales de los fenómenos, y que la materia que hoy tomamos como realidad fundamental es sólo una condensación de vibraciones sonoras¹⁵" .

La musicoteràpia i la psicologia emocional són dos grans exemples dels efectes que té la música i el so. Les ciències biològiques, mèdiques i psicobiològiques han investigat la relació entre el so i els estats d'ànim i les conductes de les persones.

Michel Thaut (2008), que és doctor en música per la Universitat de Michigan i neurocientífic per la Universitat de Colorado, explica en l'article *La música repara la*

---

¹⁴ JAYME Zaro, Maria. *Guia d'estudi de Psicologia de les diferències individuals* . Material docent de la Universitat Oberta de Catalunya.

¹⁵ PIGEM, J. *Escuchar las voces del mundo*. [en línia]. [consulta 15 de novembre de 2012]. Disponible a: <http://www.catpaisatge.net/dossiers/psnors/esp/docs/article_pigem.pdf > Pàg.2

*actividad neuronal*¹⁶ que l'univers és música, ja que l'univers està en constant moviment i això fa que vibri. Aquestes vibracions provoquen un so, per tant, fa música. Segons Thaut (2008), la música és un llenguatge que tot ésser humà pot comprendre. A més, posa l'exemple que abans que l'ésser humà existís ja hi havia altres éssers vius que utilitzaven sons per comunicar-se, o dit d'una altra manera, uns codis de comunicació. Segons Michael Thaut, l'ésser humà és músic des de que neix, perquè escolta música. El neuròleg i músic explica que: "*la música produce emociones y acciones. Sentimos placer, tristeza...y a la vez, activa estructuras cerebrales que rigen el sistema motor*".

Segons Michel Thaut, la música és una gran teràpia per ajudar a les persones que han patit algun infart cerebral, ja que la música ajuda a potenciar les àrees del cervell motores:

"Los códigos temporales de la música refuerzan las áreas cerebrales motoras: he diseñado ejercicios con patrones musicales que ayudan centrar la atención, fortalecen la memoria y potencian el control cognitivo. La música a través de las neuronas del sistema auditivo, excita a las neuronas motoras, con las que están conectadas"¹⁷.

Durant l'entrevista explica que la música és terapèutica en casos d'esquizofrènia, ja que ajuda al control cognitiu, i en depressions, ja que ajuda a reorganitzar pensaments i sensacions. La música ajuda a la reparació de l'activitat neuronal. Això vol dir doncs, que la música és extremadament influent en les emocions de l'ésser humà.

Per exemple, la cultura japonesa té un concepte musical molt diferent a la cultura occidental. La paraula música en japonès es tradueix On – gaku, que vol dir "disfrutar" (on) i "so"(gaku). Tot i això, per ells el significat de música és diferent a la cultura occidental, ja que els japonesos associen la música com a so o a vegades el so pot ser música, depenent de la persona que ho escolti. A Europa no existeix aquesta percepció del so, ja que per les persones moltes vegades el so és fressa.

Aquest exemple m'ha fet veure com a dos mons tan diferents com són l'occident i l'orient, les persones s'expressen amb música molt diversa. Amb la meva experiència,

---

¹⁶Thaut,M (2008). *La música repara la actividad neuronal*. La Vanguardia.

¹⁷ Thaut,M (2008). *La música repara la actividad neuronal*. La Vanguardia.

he pogut veure com dos alumnes de països diferents, i per tant, acostumats a la música de la seva cultura, expressaven la mateixa emoció escoltant l'audició de l'obra musical " El Pere i el Llop". Trobo molt interessant quan Murray Schafer (1998) diu:

“ Una de las cosas que pueden enseñar las filosofías orientales es la reverencia por el silencio, por el calmo paisaje sonoro en el cual un pequeño gesto puede volverse grande porque no se halla abrumado por la competencia.¹⁸”

Hi ha un record molt bonic a la meva ment de quan estava realitzant les practiques III. El dia escollit per explicar el conte musical, va resultar ser un dia amb prediccions de neu, feia molt fred i el cel era molt gris. Pel fet que el conte estigués ambientat a la muntanya, vaig voler que els infants experimentessin el silenci de l'hivern o, dit d'una altra manera, escoltessin el so d'aquesta estació de l'any. Vaig obrir les tres finestres de l'aula i tots vàrem quedar en silenci escoltant el paisatge sonor de l'hivern. Es va crear un ambient molt màgic, ja que tots els infants de l'aula estaven atents escoltant el vent del pati i la caiguda de les fulles. A l'aula hi havia molt silenci i es va demanar als infants què sentien. A partir d'aquesta pregunta es va establir un gran diàleg plè d'hipòtesis, preguntes i respostes molt enriquidores. Aquesta pràctica educativa d'escoltar el paisatge sonor va fer fomentar un bon clima a l'aula i va potenciar, desenvolupar, cooperar i interaccionar molt bé amb tot l'alumnat, fent que els infants tinguessin una ment més flexible.

L'ésser humà utilitza diferents pràctiques per aconseguir el benestar psicològic, físic i espiritual, ja que mitjançant la meditació es treballa la salut, l'equilibri emocional i l'equilibri intern. El ioga o el tai – chi són teràpies que ajuden a equilibrar el cos i la ment humana mitjançant exercicis físics, utilitzant una respiració adequada, i fent ús de la ciència del so i del ritme tot realitzant exercicis de respiració i meditació. Aquestes tècniques expliquen que depenent de l'estat anímic que una persona té desprèn unes vibracions o unes altres.

Quan es va explicar el conte musical als infants de P-3 estaven molt esverats perquè tornaven del pati. Es va fer un exercici de relaxació amb la finalitat de tranquil·litzar els nens que ploraven i els que es mostraven molt nerviosos. Tots els nens varen seure al seu lloc amb el cap descansant a la taula i es varen apagar els llums de l'aula.

---

¹⁸MURRAY SCHAFFER, R. (1998). *El Rinoceronte en el aula*. Editorial: Ricordi Americana 1998. Pàg. 10

Seguidament, es va posar una audició i d'aquesta forma es va aconseguir relaxar i consolar a tots els infants de la classe.

Gràcies a la combinació d'uns exercicis físics, d'una respiració, d'una relaxació i d'uns mantras o sons sagrats, hi ha una bona meditació que beneficia a diferents problemes que pugui tenir el cos, com ara l'estrès.

Es va realitzar una activitat que consistia en que tots els infants s'havien d'estirar al terra i relaxar-se. Es va posar la música de la banda sonora del conte explicat i es van observar les reaccions dels nens. Va ser molt interessant observar com alguns infants estaven intranquils, d'altres els hi provocava un gran plaer i d'altres tenien la necessitat d'explicar la història o esmentar els personatges del conte.

Es va poder observar com tots els elements de la música, és a dir, el so, el ritme, la melodia, etcètera, donaven les pautes emocionals. És a dir, en una audició trista que tenia un ritme ferm, era lenta i tenia el mode en menor els nens es posaven melancòlics, en canvi, una audició alegre que tenia un ritme fluctuant, era ràpida i estava en mode major els infants es posaven molt contents.

Segons Calderón i Gustems (2005):

“El hombre en sí mismo, es el primero, más importante, maravilloso y complejo de los instrumentos musicales. Se comporta como instrumento de cuerdas ya que son sus cuerdas vocales, la boca como caja de resonancia y sus numerosos músculos y tendones, los participantes directos en la producción de la voz y de los sonidos guturales. Al mismo tiempo, es un instrumento de viento: serán sus pulmones, grandes fuelles, y el sistema respiratorio en su conjunto, el encargado de expulsar con fuerza las columnas de aire que producirán sonidos. También, es un instrumento de percusión, sometido al constante regulador de su ritmo —el corazón— y con posibilidades de producir con su cuerpo, efectos de palmas, chasquidos y todo tipo de sonidos percusivos¹⁹”

Per sentir el so s'ha de ser recíproc, ja que és inesperat, dinàmic i impermanent, és a dir, tal i com ve, se'n va, no el podem visualitzar el so.

---

¹⁹CALDERÓN, S. GUSTEMS, J. (2005) *No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional*. Revista Catalana de Pedagogia, núm.3

S'ha demostrat científicament, que escoltar una determinada música influeix sobre la totalitat de l'individu, és a dir, en les àrees perceptiva-motriu, cognitiva-intel·lectual i afectiva-social. La música, mitjançant els seus elements (ritme, melodia, harmonia i lletra) evoca imatges i situacions viscudes o irreal, desperta emocions, estimula el nostre intel·lecte i ens obliga a moure'ns. Quan l'home escolta una peça musical que li agrada, el seu sistema neurotransmissor cerebral fa uns canvis en algunes hormones.

L'audició des de l'enfocament psicobiològic és una excitació provocada per les ones sonores sobre el nervi auditiu. Aquestes ones són vibracions que es transmeten al centre auditiu del cervell. Llavors produeixen una sensació auditiva.

La música possibilita un equilibri dinàmic entre els dos hemisferis del cervell²⁰. Es considera la música com un dels elements amb més capacitat per la integració neurofuncional i neuropsicològica. S'ha de dir que hi ha una gran relació entre les diferents zones cerebrals i les característiques psicològiques de la música i l'audició. L'activitat sensorial de la música està localitzada en la zona bulbar.

3.5 La relació entre la música i l'educació emocional

La música influeix en els estats d'ànims de les persones però s'ha de tenir en compte que afecta de manera diversa, ja que tots som diferents. El fet que cadascú estigui caracteritzat per una cultura, per unes vivències i per unes experiències, fa que alguns tipus de música puguin provocar grans plaers a algunes persones i gran desinterès a unes altres. Així doncs, la música no produeix els mateixos efectes de plaer per a tothom. Cada situació que vivim està gravada en el nostre cervell associada a sensacions emocionals segons les haguem viscut, és a dir, que una vivència real estarà relacionada com a positiva o a negativa per l'individu.

Aquestes situacions emocionals estaran relacionades, per altra banda, a sensacions físiques, com sabors, olors o sons viscuts en aquest moment. Això explica per què a

l'assaborir un menjar, percebre una olor o escoltar un so o música determinats, revivim una escena i una emoció del passat. Podem dir, llavors, que la música té el poder d'evocar o "despertar" situacions.

D'acord amb Blacking, J. (1994),

"Per no haver diferències entre diferents tipus de música, aquell que una persona rebutja, pot atraure a una altra, no a causa d' alguna qualitat absoluta de la música, sinó a causa d'aquella que la música ha arribat a significar per a éll com a membre d'una cultura o grup social particular"²¹

Hi ha molts estudis que afirmen que els infants reben molts més estímuls si se'ls dirigeix amb una comunicació sonora, és a dir, que el llenguatge no tingui un so neutre. Està comprovat que quan les mares o les mestres es dirigeixen als infants amb un llenguatge amb diferents tons, és a dir, amb una certa musicalitat, l'infant rep més afectivitat, més estímuls i, per tant, el fet d'estar més atent, fa que tingui més facilitat en l'aprenentatge. Tal com diu Willems (1981) :

"La música, cuyo centro vital es la melodía (o sea las relaciones sonoras), es de naturaleza esencialmente afectiva. Así pues, desarrollar la sensibilidad afectiva, las emociones y los sentimientos exige una avanzada madurez pedagógica"²².

Quan es va explicar el conte musical "El Pere i el Llop", vaig utilitzar diferents tons de veu amb la finalitat de captar l'atenció de tots els infants de l'aula. Quan feia parlar els personatges del conte utilitzava diferents tons de veu.

La música és una gran disciplina que ajuda a despertar les emocions i a l'intel·lecte provocant un gran enriquiment d'experiències que fan possible una educació de qualitat. Una reflexió que es pot fer és que la música ajuda a despertar els sentiments d'una persona. El fet que l'ambient on vivim estigui envoltat de sons fa que aquests es converteixin en uns sons afectius i, per tant, fan desenvolupar la sensibilitat afectiva, les emocions i els sentiments.

---

²¹ BLAKING J. (1994). *La escucha sonora i musical*, dins: AKOSCHKY, J. ALSINA, P. DÍAZ, M. GIRÁLDEZ, A. *La música en la escuela infantil*. Editorial Graó. P. 25.

²² WILLEMS. E. (1981), *El valor humano de la educación musical*. Barcelona, editorial Paidós.P.45.

3.6 Les sensacions de la música alegre, trista i la que transmet por

Podem considerar que la música pot despertar sentiments d'alegria, de tristor o de por. Marchan (2012), autor del llibre "La música com a llenguatge d'expressió", en dona les següents definicions :

MÚSICA ALEGRA:

"Un dels recursos segurs que s'utilitza per donar aquesta expressivitat d'alegria es la velocitat de l'obra musical. El seu tempo ràpid contagia el cos de l'oient i transmet aquesta sensació de saltar i ballar. I és que quan algú està content, alegre i motivat té una excedència d'energia que implica una velocitat i dinamisme extremes."²³

MÚSICA TRISTESA:

"Tot el contrari de quan un està alegre, la tristor és mostra de decadència i angoixa que es reflecteix en una persona apagada i amb poques ganes de fer coses. La música que expressa tristor li passa exactament el mateix. Amb un tempo lent i desesperant s'arriba a aquest estat, però es necessita una mica més per assumir el repte de donar la sensació de tristor. Molts músics pensen que amb una tonalitat menor ja està fet aquest caire de tristesa, mentre que uns altres creuen que amb un bon entrellaçat de les notes melòdiques, un bon context i una bona elecció dels instruments es pot aconseguir assolir el sentiment d'angoixa i tristor"²⁴ .

MÚSICA QUE TRANSMET POR:

"És la expressivitat que sens dubte tothom reconeix a la primera, perquè tots hem passat per aquesta experiència alguna vegada a la vida. El cor comença a batejar intensament, es produeix una fredor barrejada amb suor que recorre el cos i ens cruixen les dents. La por és un estat que molts músics han sabut reflectir a les partitures mitjançant repeticions amb instruments estridents utilitzant acords assonants que freguen la desafinació i el malestar en l'individu. Molts músics son capaços de fer-los sonar durant tota l'obra com un baix continu"²⁵ .

---

²³MARCHAN, D (2012). *La música com a llenguatge d'expressió*. [en línia] [consulta 15 de setembre] Disponible a: <<http://www.xtec.cat/~dmarchan/audio/audio1/aprenem.htm>>

²⁴MARCHAN, D (2012). *La música com a llenguatge d'expressió*. [en línia] [consulta 15 de setembre] Disponible a: <<http://www.xtec.cat/~dmarchan/audio/audio1/aprenem.htm>>

²⁵MARCHAN D (2012). *La música com a llenguatge d'expressió*. [en línia] [consulta 15 de setembre] Disponible a: <<http://www.xtec.cat/~dmarchan/audio/audio1/aprenem.htm>>

3.7 Psicobiologia de la música i el so

He pensat que era adient realitzar una explicació de la música i el so des de l'enfocament psicobiològic, ja que ajuda a comprendre com i per què la música afecta emocionalment a l'ésser humà.

Segons l'article música i so per l'expressió emocional als audiovisuals:

Les ciències biològiques, mèdiques i psicobiològiques han investigat les bases que sustenten la relació entre el so i els estats d'ànim de la persona i les conductes. És un camp d'estudi calat, doncs abasta l'autonomia, la fisiologia, l'aprenentatge, la motivació, la cultura i l'art.²⁶

Tal i com diu Joséfa Lacárcel (2003) : *la música es sonido, el sonido es vibración, la vibración es energía que transmite en forma de ondas que llegan a nuestro oído y de él al cerebro*²⁷

Amb la cita de l'autora es fa la reflexió que l'ésser humà s'adapta al món gràcies als processos perceptius que porta a terme el cervell. Aquesta percepció que les persones tenen del món exterior permet una adaptació en l'hàbitat on viuen. També, explica que la funció dels educadors musicals és facilitar al màxim la creació de les connexions entre les diferents àrees del cervell:

“ El desarrollo de las capacidades musicales, por lo tanto, depende del número de conexiones neuronales establecidas mediante las experiencias musicales vividas. Considero imprescindible insistir en la necesidad de una estimulación musical adecuada en los niños. Es indudable que la educación influye en el desarrollo del cerebro²⁸”.

S'entén que al cervell de les persones hi ha els neurotransmissors que controlen les diferents funcions del nostre organisme i els estats emocionals. Les neurones tenen la capacitat de modificar l'estructura i les connexions modelant els circuits cerebrals. Per tant, és molt important que a l'educació s'imparteixi música, ja que ajuda a

---

²⁶GUSTEMS CARNICER, J. CALDERÓN GARRIDO, C. *Música i so per l'expressió emocional als audiovisuals* p. 2.

²⁷ LACÁRCEL, J.(2003) *Psicología de la música i emoción musical* [en línia]. Múrcia [consulta 12 de desembre de 2012] Disponible a < <http://revistas.um.es/educatio/article/view/138>>

²⁸ LACÁRCEL, J.(2003) *Psicología de la música i emoción musical* [en línia]. Múrcia [consulta 12 de desembre de 2012] Disponible a < <http://revistas.um.es/educatio/article/view/138>>

l'estimulació sensorial tot creant unes bones connexions neuronals i, per tant, ajuda en l'organització cerebral i el seu desenvolupament.

Quan escoltem una música d'una altra cultura, és molt important conèixer la llengua, l'estructura social o el context cultural, ja que fa que entenguem aquell tipus de música. Tal i com diu Blacking, J (1994) "la música és una síntesi dels processos cognoscitius propis d'una cultura i del resultat de la interacció social"²⁹.

Segons l'article No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional (2005):

"Estem en condicions d'afirmar que l'oïda és el primer òrgan sensorial del fetus, que es forma en la meitat del fetus i és el primer contacte amb àrees del cervell molt diverses relacionades amb l'activació, l'emoció, el llenguatge, l'orientació espacial etc... pel que néixer amb l'oïda en bones condicions serà un facilitador del desenvolupament normal i òptim de la persona"³⁰.

Davant d'aquests articles entenc que l'ésser humà percep d'una forma molt semblant la música i el llenguatge, ja que les dues formes d'expressió comuniquen emocions, valors tant socials com culturals i intel·lectuals. Tot i això, l'habilitat musical és molt diferent a l'habilitat lingüística, ja que segons alguns autors, només el desenvolupen algunes persones.

Tal com diu l'article No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional (2005) :

"Actualment, s'admet que existeix un còrtex auditiu de processament "groller" de l'estímul auditiu, encarregat de categoritzar l'estímul sonor, i un altre més especialitzat, responsable d'integrar aquesta sensació auditiva amb conceptes i idees guardades a la memòria, permanent, per comparança amb les experiències prèvies, la interpretació d'aquestes sensacions dintre de cànons estètics, culturals o personals. Així doncs, la modalitat sensorial auditiva inclou dos processos cognitius funcionalment diferents: els lingüístics i els pròpiament musicals. La informació musical és interpretada pel primer grup en l'hemisferi esquerre, establint un nivell profund d'anàlisi, mentre que en el segon grup la informació es dirigeix cap a l'hemisferi dret, on únicament es capta el contorn melòdic, sense penetrar en un nivell

---

²⁹ BLACKING, J. (1994). *Fins a quin punt l'home és música?*. Editorial : Eumo. P.14

³⁰ CALDERÓN, S. GUSTEMS, J. (2005) "No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional". Revista Catalana de Pedagogia, núm.3, p. 331,347.

analític profund. Així, podem afirmar que la integració i reelaboració de la informació sonora depèn de l'habilitat tonal innata i de l'experiència prèvia de cada individu.”³¹

L'autor R. Murray Schafer (1998) va crear l'obra *El Rinoceronte en el aula*. Aquest llibre és una reflexió i exposició de la seva activitat pedagògica basada en l'experimentació i la creativitat. Ressalta que ell no ensenya música als seus alumnes, sinó que fa música amb ells, ja que és un dels seus grans principis a l'hora d'impartir les classes. Schafer és molt ferm amb algunes idees, que són: el descobriment de les potencialitats creatives dels alumnes, el descobriment i valoració de l'entorn o paisatge sonor, la recerca d'un terreny comú en el que totes les arts es puguin reintegrar i “desenvolupar-se harmoniosament”, la introducció de les filosofies orientals per la formació i, sobretot, la sensibilització dels músics a Occident.

L'autor pensa que als sis anys l'infant ja considera que l'art és art, és a dir, que l'escola és la culpable de fer-los arribar a aquest pensament, per tant, conjuntament hem de mirar que aquest fet canviï i que els infants d'aquesta edat, i fins adults, puguin gaudir l'art com una forma de vida que és.

Mr.Ken Robinson³², un expert sobre la creativitat i la innovació a Los Angeles menciona, i també critica, que les escoles maten en la creativitat que l'infant té des del moment de néixer. Una de les idees que també comparteix amb Schafer és que les persones aprenem dels errors: si una persona mai es topa amb problemàtiques és impossible que avanci. Comparteixo amb Schafer (1998) la idea que les arts no s'haurien d'estudiar per separat, sinó que s'hauria de plantejar una matèria que es podria anomenar “estudi de sensibilitat i expressió”, que, segons l'autor, “podria incloure todas y a la vez ninguna de las artes tradicionales en particular”³³.

---

³¹CALDERÓN, S. GUSTEMS, J. (2005) “No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional”. Revista Catalana de Pedagogia, núm.3, p. 331,347.

³² Doctor en educació per la Universitat de Londres. Robinson es considera un expert en la creativitat, la qualitat de l'ensenyant-se, la innovació i dels recursos humans.

³³MURRAY SCHAFFER, R (1998). *El Rinoceronte en el aula*. Editorial: Ricordi Americana. Pàg 29.

Estic totalment d'acord amb l'autor quan diu que no hi ha mestres sinó una comunitat d'aprenents i que, aprenent uns dels altres, portarem la professió a nivells més elevats. Això suposa una retroalimentació per part del professor, és a dir, el professor també ha d'evolucionar i no quedar-se amb el que sap, sinó que ha d'aprofitar el que els alumnes saben per poder créixer, tant personalment com professionalment. Però més que aprendre el professor dels alumnes per poder-ho després utilitzar, aquest s'ha d'implicar amb els alumnes de tal manera que es consideri un més entre ells. El docent ha d'impartir segons la seva pròpia iniciativa i ha de transmetre coneixements des d'on se senti més còmode, amb la finalitat de millorar la seva transmissió als alumnes. El mestre ha de saber transmetre la motivació i encomanar el seu esperit d'investigador i creador.

Penso que tothom pot ensenyar música a les edats de 3 – 6 anys, però sempre i quan es tinguin unes bases musicals, és a dir, les persones que comprenen que la base de la música està en la naturalesa humana. És molt important que els educadors en les etapes d'Educació Infantil siguin creatius i facin comprendre als seus alumnes que tothom pot fer música.

Al cervell de l'ésser humà s'hi troba un impuls que fa que a l'home li agradi escoltar i compondre música. S'ha de dir, però, que la interpretació musical i la composició musical inclouen un nombre considerable d'habilitats perceptibles, visuals, auditives i motrius.

El llenguatge és un paisatge sonor que l'ésser humà té de forma innata. Les paraules són sons i cada paraula té un tipus d'entonació. Així doncs, les persones tenim una interacció constant amb la música, perquè encara que estiguem en silenci la nostra ment sempre està pensant en paraules o frases que tenen una entonació

4 Música i emocions

4.1 Com es contemplen les emocions i la música en el currículum

Si observem el currículum d'educació infantil del 2009³⁴, podem veure com planteja treballar les emocions a l'educació infantil.

Dins de l'apartat del desenvolupament de les capacitats, en el currículum hi trobem el següent:

“L'educació infantil ha de promoure el desenvolupament integral dels nens i les nenes, és a dir de les seves capacitats. Aquestes capacitats s'estableixen en els currículums dels dos cicles d'educació infantil i han de ser el referent de tots dos cicles. Són les següents:

Assolir progressivament seguretat afectiva i emocional i anar-se formant una imatge positiva de si mateixos i de les altres persones.

Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà de diversos llenguatges.”³⁵ P.49

A dins l'apartat dels objectius hi trobem els següents objectius, que fan referència a les emocions ja que parla sobre la **seguretat afectiva i emocional** corresponent al seu moment maduratiu a la manifestació i **expressió de les pròpies emocions i sentiments**.

Establir relacions afectives positives, comprenent i apreciament progressivament el seu entorn immediat, iniciant-se en l'adquisició de comportaments socials que facilitin la integració en el grup. Si les necessitats de cada infant es respecten, aquests aprendran a respectar les dels altres, establiran relacions positives dins del grup i descobriran les característiques dels comportaments més eficients i adaptats a la realitat sociocultural en què viuen³⁶.

---

³⁴ Generalitat de Catalunya(2013). Departament d'ensenyament. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : [http://www.xtec.cat].

³⁵ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <http://www.xtec.cat>. p.49

³⁶ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <http://www.xtec.cat>.p.50

Iniciar-se en la descoberta i l'ús del llenguatge corporal, verbal, matemàtic, musical i plàstic. Descobrir diferents formes d'expressió i de comunicació mitjançant la interacció amb formes culturals pròpies dels diferents llenguatges afavoreix la descoberta de les característiques específiques de cadascun. Parlar, ballar, cantar, dibuixar... són algunes de les capacitats expressives de l'infant que permeten l'organització i la representació mental de les seves experiències.³⁷

Fent referència a les àrees de les emocions i l'expressió es tracten dins de l'àrea de descoberta d'un mateix i dels altres. Si s'observen els continguts d'aquest apartat veiem que parla sobre:

- L'assoliment del grau de **seguretat afectiva i emocional** corresponent al moment maduratiu del nen.
- De la manifestació i expressió de les pròpies emocions i sentiments, utilitzant el llenguatge com a mitjà d'expressió i comunicació.”
- Sobre la **disposició per establir relacions afectives positives**

Seguidament, a l'apartat d'orientacions per a la intervenció explica que:

“Cal acollir i propiciar les possibilitats expressives del cos, tant des de la quotidianitat com des de propostes dedicades a fomentar el llenguatge corporal, bàsic per a les relacions intrapersonals i interpersonal. El cos és també la nostra eina de relació, i cal educar les possibilitats i recursos que té el cos com a llenguatge. Aquesta expressivitat del cos s'arrela en l'experiència emocional. Les emocions se situen a la base de la descoberta d'un mateix i del altres, alhora que se subratlla la seva rellevància en el desenvolupament de tots els tipus de capacitats (cognitives, motrius, relacionals, d'equilibri personal, d'inserció i actuació social). **Es reivindica a l'educació en general i a l'educació infantil en particular, l'atenció, la cura i la prioritització del món emocional i el seu desenvolupament orientat a l'autoregulació i al benestar amb un mateix i amb els altres.**”³⁸

“El benestar emocional de cadascú es relaciona de ple amb el benestar grupal i comunitari. Hi ha un apropament afectiu des del benestar emocional d'un a les emocions de l'altre de manera que es forma una vinculació emocional, carregada d'afecte i amorositat, que va calant i es va construint entre els infants i els adults, la

---

³⁷ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>.p 45

³⁸ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>. p.53

qual cosa permet l'aparició del sentiment de pertinença al grup i la disponibilitat per avançar en les habilitats de convivència: diàleg, compromís, resolució de conflictes³⁹

Finalment, en els continguts de l'àrea de comunicació i expressió explica que l'ús dels aprenentatges ha de permetre a l'infant poder comunicar-se i expressar-se en les diferents realitats de comunicació. Això farà augmentar la creativitat l'autonomia, la seguretat i les habilitats relacionals intrapersonals i interpersonals.

- Iniciació en la descoberta i l'ús del **llenguatge corporal, verbal, musical i plàstic**.
- Interès per algunes de les tècniques més bàsiques (pintura, modelatge, dibuix, etc.) dels **diferents llenguatges expressius** i formes de representació.
- Comprensió de les intencions i dels missatges que li adrecen les persones adultes i altres infants, identificant i emprant els diferents senyals comunicatius (gest, entonació) i valorant el llenguatge oral com un mitjà de relació amb les altres persones.⁴⁰

Les orientacions per la intervenció educativa que explica el currículum infantil en relació a la meva investigació:

“L'adquisició i el perfeccionament progressiu del llenguatge oral és la fita principal del desenvolupament dels infants d'aquest cicle. Per això, cal donar continuïtat a les adquisicions i a les formes d'intervenció prioritzant els moments de vida quotidiana i preveient l'ampliació de situacions comunicatives on l'ús funcional del llenguatge li atorgui el màxim sentit: situacions on el llenguatge expliqui les accions, situacions de conversa (individuals i col·lectives), narracions de vivències i contes amb un llenguatge que evoqui l'experiència viscuda o memoritzada, presentacions i denominacions d'objectes personals, encàrrecs a diferents persones de la comunitat educativa, jocs de falda, moixaines, recitació de jocs de llenguatge, de petits poemes, representacions de titelles, cantar cançons...”⁴¹

---

³⁹ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>.p. 54

⁴⁰ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>.p.58

⁴¹ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>. p 59

4.2 La importància de treballar les emocions a l'escola

Viladobat explica que (2009):

La intel·ligència emocional juga un paper fonamental a l'hora d'utilitzar de manera eficaç el conjunt de recursos de què disposa la societat per resoldre problemes, progressar i d'avui en dia aconseguir formes de vida agradables i justes. Una societat mancada d'intel·ligència emocional no pot sostenir els valors cívics en el món tan complex i canviant d'avui en dia ⁴²

Som cos, som emocions i, per tant, cal tenir la comunicació no verbal molt en compte. Hi ha d'haver un compromís afectiu entre els mestres i els alumnes, on hi hagi empatia, ajuda mútua, cohesió grupal, mediació en el conflicte, treball cooperatiu, respecte, harmonia, dinamisme, professionalitat i responsabilitat, entre d'altres. Els mestres han de saber donar eines per tal que els alumnes puguin saber gestionar les emocions. Cal dir, que un infant que no demostra les emocions, no vol dir que les tingui "desactivades", sinó que simplement no les sap expressar, però aquestes treballen igualment i es manifesten a través del cos i del benestar, la salut, etc. Una imatge que podria representar la part emocional d'una persona podria ser un iceberg, ja que a simple vista només veiem una petita part, però la realitat és que la persona té una gran part emocional que no es pot veure i que conté molta càrrega. Álvarez M. i altres (2003):

El lenguaje es el instrumento que formará parte de la vida de los niños. A través de él se comprende la realidad, se comunican las experiencias, se expresan los sentimientos e inquietudes. Este instrumento permite la aparición de la fantasía, de la imaginación, y es una ayuda poderosa para el niño en la resolución de problemas ⁴³.

Els infants més petits, com que no saben gestionar les emocions resolen els conflictes amb la lluita, la fugida, mossegant, picant, estirant els cabells, etc. I els adults moltes vegades també actuem en funció de les emocions, i hem d'aprendre a gestionar-les per tal que les situacions no se'ns desbordin. Així doncs, els mestres també tenen la

---

⁴²VILADOBAT, M. (2009). *Educar les emocions*. Barcelona, UOC. 2009 p. 75.

⁴³ÁLVAREZ, M. [et al]. (2003) *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS, 2003. P. 27.

responsabilitat d'educar en la gestió de les emocions. El conte musical que es va explicar als infants de parvulari, va ser "Pere i el Llop", que es va adaptar amb la finalitat de transmetre i ensenyar les emocions. Va ser una eina molt interessant, ja que tots els infants de parvulari van participar d'una forma molt positiva expressant-se tant de forma verbal, com mitjançant l'expressió corporal i la forma artística. Recordaven i explicaven anècdotes en funció de com els hi afectaven les vivències dels personatges de conte, imaginaven possibles solucions pels personatges i empatitzaven amb cada una de les emocions que vivien els personatges. Álvarez M. i altres (2003):

La principal estrategia reguladora en la infancia se encuentra en la familia, principalmente en la madre. El niño busca el consuelo y la ayuda del adulto, necesita expresar sus sentimientos y emociones a los demás. El apoyo social y familiar es la Fuente reguladora de las emociones desagradables en esta edad.⁴⁴

A l'aula de P-3 es van posar diverses audicions que transmetien alegria, tristesa i por. Quan es va escoltar l'audició de la por, concretament "6ª simfonia – et. Mov. – La tempesta", vaig poder veure com alguns infants es tapaven les orelles i ploraven tot demanant a la seva mare. Això, es va poder observar tant amb infants que comprenien i parlaven la llengua catalana com amb nens immigrants que no parlaven la llengua catalana. Així doncs, es va veure clar que la música transmetia les mateixes emocions a tots als nens de l'aula. Va ser molt interessant establir un diàleg i demanar als infants què els transmetia aquella música, quines experiències de la vida els feien por i per què els en feien. S'ha de dir que treballar les emocions en grup és un gran mètode per observar, analitzar i controlar l'estat emocional i maduratiu en què es troba l'infant. Els alumnes treballen conjuntament amb els altres iguals i es mostren tal i com són, deixen veure quins són els seus punts forts i els quins són dèbils. És, per tant, una gran eina per poder anar valorant tot el seu procés i per poder fer detecció i prevenció de possibles problemes.

Som els adults els qui de crear contextos perquè es creï una autoestima ajustada. Som els adults els que ensenyem als infants com són, perquè ells no ho saben. Per

---

⁴⁴ÁLVAREZ, M. [et al] (2003) *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS, 2003. P. 28.

tant, hem de vigilar. Amb una bona educació emocional es sabrà gestionar les emocions, ja que si un es coneix, s'agrada i es pot gestionar, està amb predisposició per conèixer a l'altre. Si no és així, no serà capaç de conèixer a l'altre, d'entendre'l i de posar-se a la seva pell (empatia). Per treballar l'empatia s'ha d'haver treballat la pròpia gestió emocional. Tal com diu el llibre *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años* (2003):

A medida que aumenta el mundo social del niño y su conocimiento social también aumentan la complejidad y la intensidad de las emociones. Se amplía la gama de situaciones y experiencias emocionales y se produce un importante progreso en la conciencia emocional y la regulación emocional⁴⁵

4.3 Proposta d'acció

4.3.1 Proposta

L'escola a on s'ha portat a terme la investigació per realitzar el treball Final de Grau es diu Jacint Verdaguer. Es tracta d'un edifici que data de l'any 1983 i es troba situat al poble Santa Eugènia de Berga. Aquesta població es troba a la comarca d'Osona, concretament a la plana de Vic, i està a mig camí entre Vic i Taradell. És una escola pública catalana i, també, s'ha de dir que és inclusiva i laica. Aquest centre funciona gràcies a l'avaluació, al retiment de comptes, a la implicació de les famílies, a la preservació de l'equitat, a la cerca i al respecte d'idees i les creences dels alumnes i dels seus pares i mares.

El poble de Santa Eugènia de Berga només té l'escola Jacint Verdaguer. Hi ha 185 alumnes i, per tant, suposa uns 20 alumnes per curs. A l'escola hi ha alumnes immigrants provinents de Romania, de l'Índia, de Camerun, de Ghana, de Marroc i del Nepal. Hi havia infants que no parlaven el català o que no dominaven la llengua.

Val a dir, que els objectius i la hipòtesi per realitzar la investigació s'han complert. Per tant, puc afirmar que la música és una gran eina que ajuda a treballar aspectes

---

⁴⁵ ÁLVAREZ, M. [et al] (2003). *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS. P. 29.

emocionals, el llenguatge i l'expressió i, per aquest motiu, és una eina que potencia les aules inclusives, per tal com facilita la participació de tots els infants.

Ha estat importantíssim tenir uns bons fonaments teòrics, ja que s'ha pogut analitzar com la música unia a tots els infants de parvulari i la seva evolució, dels tot treballant les emocions de l'alegria, la tristesa i la por. El fet d'aconseguir una bona recerca bibliogràfica ha fet que s'aconseguissin uns coneixements que han fet possible la realització del treball pràctic. A l'hora de fer el treball amb els infants es va tenir la gran sort de poder executar les activitats a P-3, P-4 i P-5 a l'escola Jacint Verdaguer.

Per dur a terme el cas pràctic del treball, es va pensar en fer una investigació sobre les diferents reaccions emocionals, de tres aules de parvulari. Per poder observar les emocions dels nens es varen dissenyar quatre activitats, que mitjançant la música, ajudaven a treballar les emocions de l'alegria, la tristesa i la por. A més, amb aquestes activitats es treballaven diferents aspectes, com ara l'expressió corporal, l'expressió verbal i la creativitat, que ajudaven molt en l'anàlisi de l'expressió emocional dels nens de 3 a 6 anys d'edat.

Les activitats que es varen portar a terme són les següents:

- El conte de "Pere i el llop" i relaxació amb l'audició del conte musical.
- Expressem les emocions a través de l'art.
- Fem abraçades.
- Expressem les emocions amb el nostre cos.

El fil conductor de les activitats era el conte de "Pere i el Llop", que es va adaptar amb la finalitat de transmetre i ensenyar emocions. Aquesta història musical va ser escrita per l'autor Sergei Prokofiev l'any 1936. Cada personatge del conte està representat per un instrument i representa una emoció i un aspecte de la societat. :

- L'avi – el fagot- : representa l'autoritat i és un personatge molt rabiüt.
- En Pere - el violí - : l'alegria i la valentia.
- L'ocell – la flauta-: la tristesa

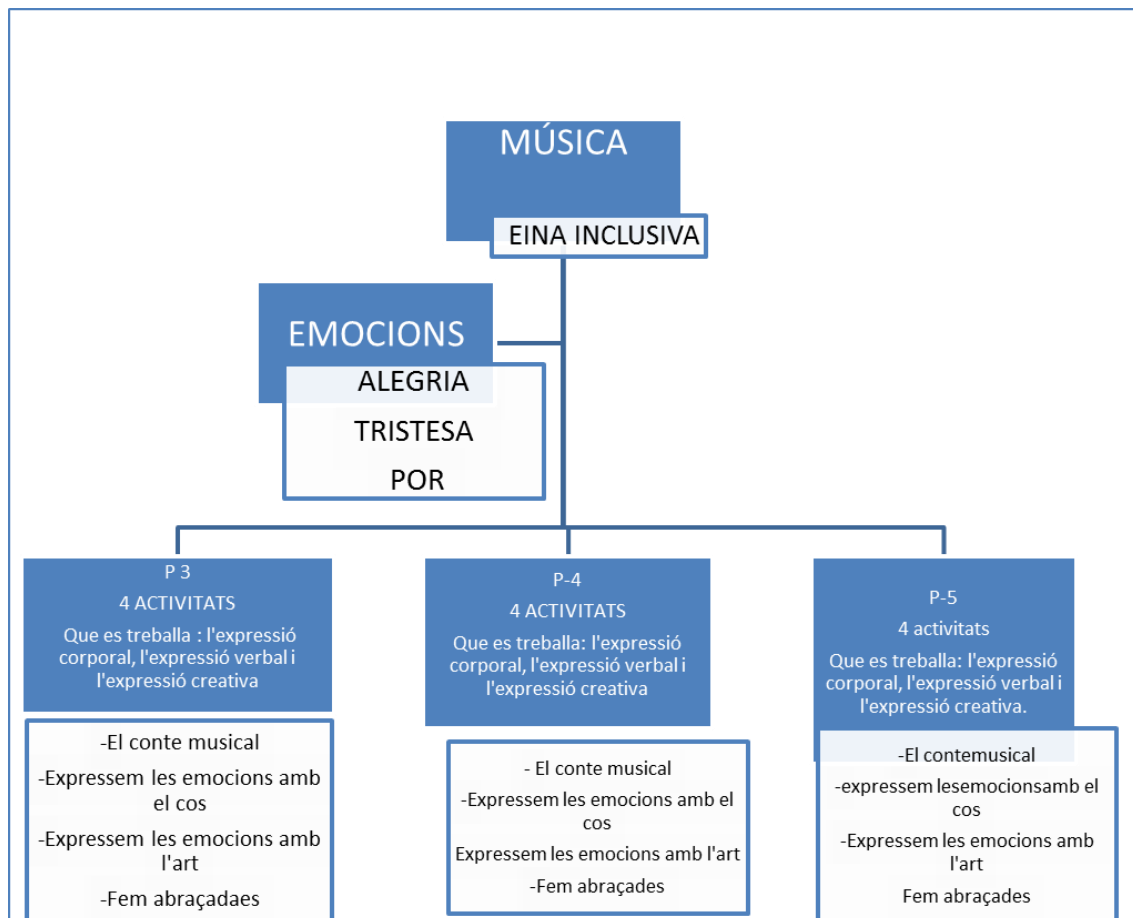

- L'ànec: - l'oboè -: representa la covardia i és molt despistat.
- El gat – el clarinet -: l'astut.
- El llop – la trompa - : la por i és molt malvat.
- Els caçadors – els timbals -: representen la força del món adult.

S'ha escollit aquest conte perquè és una de les millors obres per apropar als infants més petits a la música. A més, és molt interessant que es puguin conèixer i treballar diferents emocions a través de la música tot creant diàlegs.

Les quatre activitats plantejades per realitzar al parvulari es varen dur a terme a l'escola durant una setmana i aquesta experiència va tenir com a conseqüència l'obtenció d'una informació molt òptima que ha estat de gran utilitat per poder confeccionar la part pràctica del Treball final de Grau.

A continuació es pot observar un esquema amb la finalitat que es compregui millor la part pràctica del Treball Final de Grau.

46

4.3.2 Observació

En el transcurs de la mateixa investigació s'han observat els següents ítems:

- L'infant expressa i identifica en les altres persones emocions i sentiments.
- L'infant accepta mostres d'afecte d'altres infants.
- L'infant expressa i manifesta el seu estat d'ànim.
- L'infant pot expressar verbalment les seves emocions i sentiments.
- L'infant coneix què és una emoció.

---

⁴⁶ Esquema de la proposta d' investigació que s'ha dut a terme.

- L'infant identifica els canvis fisiològics que ens pot provocar una emoció.
- L'infant respecta les diferències i individualitats.
- L'infant coneix i identifica les emocions bàsiques.
- L'infant identifica com es deu sentir el personatge del conte que ha explicat la mestra.
- L'infant sap relaxar-se.
- L'infant sap expressar el que ha sentit amb cada música.
- L'infant gaudeix amb les diferents músiques.

L'observació ha estat un dels aspectes més complicats, ja que el fet de comparar les diferents emocions dels infants de P-3, P-4 i P-5 en quatre activitats de format diferent ha fet que fos un treball laboriós, alhora, però, m'ha aportat molta informació i m'ha permès observar com la música ajuda a treballar aspectes emocionals, el llenguatge i l'expressió de la mateixa manera que m'ha demostrat que la música és una gran eina que potencia la inclusió.

4.3.3 Discussió de resultats

El buidat de les diferents sessions per poder fer l'avaluació m'ha permès aprendre i adonar-me de molts aspectes que, del contrari, m'haguessin passat desapercebuts. M'agradaria destacar que el fet d'anotar les observacions en una graella d'observació ha fet possible extreure molta informació de cada grup classe i adonar-me de diversos detalls.

El fet de dur a terme les activitats a l'escola on vaig realitzar les pràctiques III va ser un factor molt positiu, ja que el fet que els infants em coneguessin va fer que em tinguessin confiança per explicar-me totes les sensacions que tenien. A més, va contribuir al fet que s'impliquessin en les activitats, ja que els hi agradava que estigués a l'aula i els fes les intervencions.

Activitat 1: expliquem el conte musical

Quan es va explicar el conte musical, tant de forma verbal com musical, es van poder comparar les reaccions dels infants amb l'afirmació de l'autor Willems (1981), ja que diu que la música és totalment afectiva i, per tant, ajuda a desenvolupar una sensibilitat afectiva, a extreure les emocions i els sentiments.

Fent referència a l'emoció de l'alegria, es va poder observar que quan sonava la música alegre i es parlava del personatge principal, un infant molt feliç amb ganes de descobrir tot el que l'envoltava, tots els infants de P-3, P4 i P5 expressaven una gran emoció alegre i amb molta predisposició per saber què passaria a la història. El fet que la música acompanyés a les accions dels personatges i que s'explicava el conte gesticulant amb la cara i amb el cos, va facilitar que els nens es posessin a la pell de cada personatge. “ La música és una gran eina per la expressió, per la interpretació, pel desenvolupament i per la cooperació entre els infants” p4. A més, ajuda a que els infants aprenguin a saber escoltar, a interpretar el món que els envolta i a participar-hi de manera activa a partir de cançons. Era fascinant veure com tots els infants de parvulari tenien la necessitat d'explicar alguna anècdota de la seva vida de quan ells estàvem contents. Tal com s'ha esmentat a la part teòrica del treball final, el llibre *Educación emocional. Programa para niños de 3 – 6 años* el llenguatge és l'instrument que utilitzaran per expressar les experiències, els sentiments i les seves pors. Per tant, podran expressar les seves fantasies i resoldre problemes.

S'ha de dir que quan els infants de tres anys escoltaven els violins (una música molt alegre) es comportaven molt eufòrics, ja que xisclaven, s'esveraven i picaven de peus al terra. En canvi els infants de P-4 i de P-5 no s'expressaven tant de forma corporal sinó que s'expressaven verbalment, ja que tenien un ventall més ampli de paraules i d'expressions verbals que feia que poguessin expressar el que sentien. A l'aula és positiu que, mitjançant la música, es creïn situacions de diàleg ja que es potencien els següents aspectes: s'ofereix la mateixa oportunitat a tots els infants i també s'ofereix en els valors que són necessaris per evitar l'exclusió social.

Quan va aparèixer el personatge que representa la tristesa, tots els infants de parvulari varen mostrar una gran empatia cap a ell. Demanaven per què no podia volar l'ocell i molts dels nens pronunciaven la paraula “pobret”. Els infants de P-3 mostraven la tristesa amb l'expressió facial i dient “pobret l'ocellet!” “ gat dolent, marxa d'aquí”. Els infants de P-4 també mostraven una gran empatia pels personatges i mostraven la

tristesa amb l'expressió facial, però amb la diferència que donaven consells als personatges del conte. S'ha de dir que els infants de P -4 i P-5 tenien més riquesa en el lèxic del llenguatge i sabien dir mots amb més precisió. També formaven frases més complexes , ja que introduïen conjugacions, preposicions i dominaven en el gènere i nombre. Els infants de P-5 preguntaven per què als personatges de la història els hi passava aquella situació i, a més, donaven consells per solucionar el problema.

Fent referència a la por, quan va sortir el personatge dolent de la història, "el llop" , un infant de P-3 es va posar a plorar i els altres es varen esverar i xisclaven. A més, es va observar que els infants de P-3 i de P-4 es varen tapar les orelles i alguns es varen quedar paralizats. Alguns infants de P-4 es varen tapar els ulls i feien expressions verbals com ara: "marxa llop dolent!" o "vigila vigila ànec!", En canvi els infants de P -5, no varen tenir unes reaccions corporals gaire expressives, varen quedar sobtats i imitaven el llop. Quatre infants de P-5 es varen esverar i jugaven entre ells imitant el llop.

Quan es va acabar d'explicar el conte i els infants es varen estirar al terra per escoltar l'audició de " El Pere i el Llop", es va poder observar que els infants de P5 eren els que més gaudien de la música i seguien la història musical. Per tant, s'ha de dir que eren capaços d'entendre la història sense suport visual. Els infants de P-3 i de P4 estaven molt angoixats per saber quan vindria el llop. Cal dir, però, que quan la classe de P-5 va escoltar la tuba que representa el llop i, per tant, la representació de la por, varen reaccionar alertant-se de que venia el llop. Els més petits es varen tapar les orelles, alguns d'ells es varen posar a plorar i demanaven a la mare. Això, només va passar a P-3, ja que a P4 i a P-5 només varen cridar "ai que ve el llop, quina por!" " marxa llop dolent! no t'hi volem" i es movien pel terra.

S'ha observat que no tots els infants reaccionaven de la mateixa forma quan s'explicava la història i alguns volien la mare quan tenien por, per tant, fent referència a la cita del llibre *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*.

"La principal estrategia reguladora en la infancia se encuentra en la familia, principalmente en la madre. El niño busca el consuelo y la ayuda del adulto, necesita

expresar sus sentimientos y emociones a los demás. El apoyo social y familiar es la Fuente reguladora de las emociones desagradables en estas edades.⁴⁷

ACTIVITAT 2: EXPRESSEM LES EMOCIONS MITJANÇANT L'ART

Les pràctiques musicals ajuden a tractar les habilitats musicals i aptituds musicals concretes que són elements perceptius, executius i de memòria, sensoriomotrius i permeten la imaginació auditiva.

Els infants de P-3 i de P-4 es mostraven molt concentrats i alguns infants pintaven el dibuix seguint el ritme de la música i van sortir una gran diversitat de dibuixos, com ara: el sol, les flors i la família. Els dos cursos dibuixaven energèticament i amb il·lusió per acabar i explicar el seu dibuix. S'ha de dir que varen acabar molt ràpid, ja que sabien molt bé què volien dibuixar. En canvi, els infants de P-5 varen dibuixar molt ràpid, ja que semblava que tinguessin pressa per acabar el dibuix i donava la sensació que competissin entre ells. A més, no gaudien tant dibuixant amb la música de l'alegria com els infants de P-3 i P-4.

En relació a l'audició melancòlica, alguns infants de P-3 varen dibuixar el mateix que havien dibuixat amb l'audició de l'alegria i d'altres varen dibuixar núvols i pluja, el germà que plorava, etcètera. S'ha de dir, que alguns infants en lloc de pintar, col·locaven bé els retoladors a dins del pot o a la taula, ja que es mostraven molt relaxats.

Als infants de P-4 els hi va costar molt més posar-se a dibuixar, ja que varen escoltar uns segons la música i es varen quedar com paralizats i/o anestesiats. S'ha de dir, però, que, hi va haver més diversitat de dibuixos, com ara: una mare que no es trobava bé i dormia al seu llit, una sirena al fons del mar i l'ocell del conte musical "Pere i el llop". En canvi, els infants de P-5 es varen copiar els dibuixos i tots anaven relacionats amb les escenes del conte de "El Pere i el Llop".

---

⁴⁷ ÁLVAREZ, M. [et al] .(2003) *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS. P. 28.

Després d'haver realitzat aquesta activitat, estic totalment d'acord amb Schafer (1998) en el fet que s'ha de portar a terme un descobriment, el descobriment de les potencialitats creatives dels alumnes. Penso que les arts no s'haurien d'estudiar per separat, sinó que s'hauria de plantejar una matèria que es podria anomenar "estudi de sensibilitat i expressió", que, segons l'autor, "podria incloure totes i a la vegada ningunes de les arts tradicionals en particular"⁴⁸.

En relació a la por, els infants de P-3 varen utilitzar colors foscos i alguns varen dibuixar llops i monstres, i d'altres, varen pintar tot el full. A més, varen dibuixar molt poc. Els infants de P-4 dibuixaven ràpid, ja que semblava que volien acabar el dibuix. Molts infants varen dibuixar el llop del conte musical. Una comparació que es fa amb els infants de P-3 i P-4, és que en cap dels dos grups, no se'ls veia a gaudir tant dibuixant com a les altres audicions de l'alegria i la tristesa.

Els infants de P-5 es varen copiar el dibuixos uns als altres i varen dibuixar el llop del conte musical "Pere i el Llop". No hi va haver cap infant que dibuixés una altra escena de la vida que els hi fes por.

Activitat 3: fem abraçades

Els infants de P-3, varen tenir la mateixa reacció emocional quan varen escoltar la música alegre i la música trista, ja que s'abraçaven i es tiraven al terra. S'ha de dir però, que els infants estaven molt més eufòrics quan sonava la música alegre. S'ha de dir, també, que hi havia infants que no volien rebre cap abraçada i tampoc volien abraçar. Quan varen escoltar la música que transmetia por varen quedar sorpresos i els hi va costar molt abraçar-se.

Tal com s'ha esmentat a la part teòrica en relació al currículum, el benestar emocional dels infants, influeix amb la relació dels seus companys, ja que provoca la vinculació

---

⁴⁸MURRAY SCHAFFER, R (1998). *El Rinoceronte en el aula*. Editorial: Ricordi Americana. P. 29.

amb la resta dels infants, i per tant, va apareixen la pertinença de grup i les habilitats de convivència.

Els infants de P4 també varen tenir la mateixa reacció emocional quan varen escoltar la música alegre i la música trista, ja que tots els infants de l'aula es varen abraçar i reien, estaven molt contents i alguns s'abraçaven amb molta força. En el grup de P-4 no hi va haver cap company rebutjat, però si que hi va haver dos infants que només volien abraçar-se ells dos. Va donar la sensació que tots els infants s'apreciaven molt.

Una comparació que es pot fer amb els infants de P-3, és que quan varen sentir la música que transmetia por, els infants es varen abraçar molt fort i quan es feien els canvis de parella buscaven molt ràpid l'abraçada d'un altre infant.

Es van veure unes reaccions molts diferents en els infants de P-5. En totes les tres audicions, hi va haver un grup d'infants que no volia abraçar i es varen posar a córrer per l'aula. En canvi, la resta de classe s'abraçava amb molta afectivitat, tant a l'audició de l'alegria, com a la de la tristesa i la de la por. Un aspecte que cal destacar és que hi va haver dos infants que varen ser rebutjats pel grup. Un altre aspecte a destacar és que els infants de P-5 expressaven la música imitant, és a dir, quan escoltaven la música trista anaven a buscar a un company per abraçar tot imitant que estava plorant i si sonava la música terrorífica imitaven que eren llops, ja que ho relacionaven amb el conte de " El Pere i el Llop".

Fent referència al llibre *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*:

"A medida que aumenta el mundo social del niño y su conocimiento social también aumentan la complejidad y la intensidad de las emociones. Se amplía la gama de situaciones y experiencias emocionales y se produce un importante progreso en la conciencia emocional y la regulación emocional"⁴⁹

---

⁴⁹ ÁLVAREZ M., [et al]. (2003) *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS, P. 29.

Activitat 4: Expressem les emocions amb el nostre cos

En aquesta activitat es va observar un gran canvi de les expressions emocionals i corporals entre els tres cursos de parvulari.

Quan la música alegre va sonar, els nens de P-3 i de P-4 es varen posar a córrer, saltaven, es llençaven al terra, feien el galop i es movien per tota l'aula. S'ha de dir, que alguns infants de P-4 ballaven en parella . Els infants de P-5 es mostraven molt més nerviosos, ja que es tiraven espentes i varen tenir la necessitat de fer un tren per expressar la música. Es comprova que tal com s'ha esmentat a la part teòrica amb les paraules Marchan (2012)⁵⁰

“Un dels recursos segurs que s'utilitza per donar aquesta expressivitat d'alegria és la velocitat de l'obra musical. El seu tempo ràpid contagia el cos de l'oient i transmet aquesta sensació de ballar. I és que quan algú està content, alegre i motivat té una excedència d'energia que implica una velocitat i dinamisme extrems”.

Quan es va posar la música de la tristesa no es movien, ja que varen quedar molt parats. Seguidament varen començar a caminar en grup en forma de cercle i tots miraven al terra com si estiguessin reflexionant.

Els infants de P-4, per expressar la música trista, es varen agrupar en parelles o en grups i varen ballar. Altres infants es movien al ritme de la música i d'altres ballaven sols. S'ha de dir, però, que hi va haver quatre infants que corrien i saltaven per l'aula.

Els infants de P-5 corrien per l'aula i només hi havia un grup de quatre infants que caminava al ritme de la música i mirant al terra. Uns quants infants imitaven a un director d'orquestra i uns altres imitaven que ploraven. Els infants imitaven el món de l'adult i, per tant, els afavoria les seves relacions amb els seus iguals. Tal i com diu Marchan (2012):

“Tot el contrari de quan un està alegre, la tristesa és mostra de decadència i angoixa que es reflecteix en una persona apagada i amb poques ganes de fer coses. La música que expressa tristesa li passa exactament el mateix. Amb un tempo lent i desesperant s'arriba a aquest estat, però es necessita una mica més per assumir el

---

⁵⁰ MARCHAN D. (2012) *La música com a llenguatge d'expressió*. [en línia] [consulta 15 de setembre] Disponible a: <http://www.xtec.cat/~dmarchan/audio/audio1/aprenem.htm>

repte de donar la sensació de tristor. Molts músics pensen que amb una tonalitat menor ja està fet aquest caire de tristesa, mentre que uns altres creuen que amb un bon entrellaçat de les notes melòdiques, un bon context i una bona elecció dels instruments es pot aconseguir assolir el sentiment d'angoixa i tristor”.

Finalment, quan va sonar la música que transmetia por, els infants varen pronunciar la paraula “ llop” i es varen quedar quiets al costat de la paret. Hi havia infants que es tapaven les orelles i buscaven les mirades dels seus companys. Llavors, es varen posen a córrer per l'aula i va ser molt curiós veure com un nen i una nena s'abraçaven. En canvi, tots els infants de P-4 es movien per l'aula imitant el llop i gesticulant amb la cara i amb el cos. La reacció dels infants de P-5 va ser la que més em va impactar, ja que tot el grup va escoltar l'audició de la por van començar a riure i es van quedar quiets. Tal com diu Marchan (2012):

“La por és la expressivitat que sens dubte tothom reconeix a la primera, perquè tots hem passat per aquesta experiència alguna vegada a la vida. El cor comença a batejar intensament, es produeix una fredor barrejada amb suor que recorre el cos i ens cruixen les dents. La por és un estat que molts músics han sabut reflectir a les partitures mitjançant repeticions amb instruments estridents utilitzant acords assonants que freguen la desafinació i el malestar en l'individu”.

Quan es va dur a terme l'activitat “expressem les emocions a través de l'art”, es va poder observar com tots els infants de parvulari expressaven les emocions mitjançant els seus dibuixos. Els infants dibuixaven sobre un paper allò que sentien utilitzant els colors que la música els hi suggeria. Es va poder observar com primer percebien la música, llavors l'escoltaven i, mentre dibuixaven, reflexionaven. De totes les activitats que vaig dur a terme amb els nens, vaig observar que les que més ajudaven a treballar l'educació emocional eren aquelles en les que ells es podien expressar a través del dibuix i del cos.

Va ser molt interessant escoltar les explicacions que varen fer els infants sobre els seus dibuixos, ja que varen fer una bona reflexió sobre les situacions alegres i tristes que ells vivien. S'ha de dir que varen saber plasmar molt bé en el dibuix el que els hi havia transmès la música alegre i la música trista.

Un punt que cal esmentar és que hi va haver una gran diferència de creativitat en els nens de P-3 i en els infants de P-5. Els infants de P-3 tenien una gran imaginació per definir el que els hi transmetia la música alegre i la música trista. A més, els dibuixos que feien eren més abstractes i tots molt diferents. En canvi, els infants de P-5, quan varen expressar les dues emocions, es va veure clarament que s'anaven imitant els

dibuixos i les explicacions que després feien davant de la classe. Em va agradar molt quan els infants varen anar explicant un per un quin dibuix havien fet escoltant la música alegre i escoltant la música trista.

El fet de dialogar molt amb els nens i el fet de treballar les emocions de forma vivencial, sempre acompanyat de música, ha fet que les activitats fossin molt significatives pels nens i, això, ha portat a que fossin exitoses. A més, també he pogut experimentar que si es creen situacions que inciten als alumnes, fa que es motivin i tinguin ganes de voler aprendre. Així doncs, es pot dir que la interacció entre els companys, el tracte amb la mestra, les experiències i les expectatives que es tinguin, tindran com a conseqüència bona educació.

És molt emotiu observar com infants de parvulari es transmeten uns als altres les seves emocions i afectes i com, utilitzant la música com a recurs per treballar les emocions, es puguin arribar a moure tants sentiments, tants records.

Tal com diu Murray Schafer (1998):

“No tengo una filosofía de la educación en particular, pero cada día me convengo más firmemente de una cosa: deberíamos abolir el estudio de todas las artes en los primeros años de la escuela. En su lugar deberíamos tener una materia integradora, tal vez llamada “estudios de sensibilidad y expresión”, que podría incluir todas y a la vez ninguna de las artes tradicionales en particular”.

Per finalitzar la discussió de resultats es pot dir que en el període de parvulari tots els infants utilitzen el llenguatge com a mitjà per regular la seva conducta i per expressar les situacions que han viscut. Els infants de P-4 i P-5 fan moltes preguntes. Tan a P-3 a P-4 i a P-5 hi havia infants que presentaven dificultats per expressar-se verbalment i utilitzaven el gestos corporals. Aquests infants eren els nouvinguts i no tenien domini del català. La relació que establien amb els seus iguals era molt bona, ja que la música els hi transmetia les mateixes sensacions que a la resta d'infants.

5 Conclusions

Després de fer una recerca teòrica sobre l'educació musical i l'educació emocional i de portar a terme unes activitats per observar, analitzar i contrastar les reaccions dels infants, he pogut extreure uns resultats que han servit per veure si la hipòtesis i els objectius de la investigació s'han complert o no. La veritat és que, després de tot el procés, puc afirmar que la música és una gran eina que ajuda a treballar aspectes emocionals, el llenguatge i l'expressió i, per aquest motiu, és una eina que facilita la participació dels infants i que, consegüentment, potencia les aules inclusives.

Cal dir que gràcies al seguiment que ha dut a terme la meva tutora del Treball Final de Grau de la Universitat de Vic, Eulàlia Collelldemont, he pogut organitzar les meves idees i, per tant, aquesta ajuda ha facilitat a que tingués clars els objectius del meu treball. Considero, doncs, que s'han assolit tots els objectius del treball perquè hi ha hagut una estructura molt clara a seguir.

A banda del que s'acaba d'esmentar, m'agradaria dir que ha estat importantíssim tenir uns bons fonaments teòrics, basats en una bibliografia fiable, ja que els he pogut contrastar amb els resultats pràctics i m'han resultat molt útils.

Pel que fa a la part pràctica, he de reconèixer que vaig tenir la gran sort de poder executar les activitats a P-3, P-4 i P-5 de l'escola Jacint Verdaguer de Santa Eugènia de Berga.

M'agradaria, per tant, exposar totes les conclusions que he extret de la investigació, tant a nivell pràctic com teòric:

- Tots els infants de diferents cultures comprenen la música, ja que és una manifestació artística, vivencial, oberta, lliure, expressiva i significativa.
- L'expressió a través de la música ajuda a la maduració perceptiva dels infants.
- La música és una gran eina per la interpretació, per la expressió, per la comunicació, pel desenvolupament i per la cooperació entre els infants. A més, ajuda a que els infants aprenguin a saber escoltar, a interpretar el món que els envolta i a participar-hi de manera activa a partir de cançons i de l'expressió corporal.

- La música ajuda a unir a la diversitat, ja que avarca tres grans dimensions: l'afectivitat, l'intel·lecte i l'expressió corporal. Per tant, la música és integradora: uneix i inclou a tots els infants.
- L'educació musical ajuda a tractar les habilitats musicals i aptituds musicals concretes, que són: elements perceptius, de memòria, sensoriomotrius i, també, permeten la imaginació auditiva.
- A través d'alguns elements de la música (ritme, melodia i harmonia) els infants poden imaginar o recordar.
- La música influencia en els estats d'ànims dels infants, però s'ha de tenir en compte que afecta de manera diversa, ja que tots són diferents. Cada infant compren la música d'una forma diversa a causa de ser d'una determinada cultura, per unes vivències i per unes experiències. Per tant, per alguns infants, un tipus de música els hi ha provocat grans plaers i a uns altres infants els hi ha provocat un gran desinterès.
- La música fa que els infants rebin més afectivitat i més estímuls i, per tant, que estiguin més atents. S'ha observat que els hi repercuteix en la facilitat d'aprenentatge.
- La música és una gran eina que ajuda a despertar les emocions i l'intel·lecte provocant un gran enriquiment d'experiències que fan possible una bona educació.
- Els nens percebem la música i el llenguatge d'una forma molt semblant, ja que les dues formes d'expressió comuniquen emocions, valors tant socials com culturals i intel·lectuals.
- La música ajuda a establir relacions afectives amb el grup – classe i els ajuda en la seva seguretat afectiva i, per tant, en la seva expressió emocional. Gràcies a l'afectivitat els infants tenen sentiments de pertinença de grup i, per tant, desenvolupen habilitats de convivència, com ara el diàleg i la resolució de conflictes.
- S'ha observat durant la investigació pràctica que el cos és la eina de relació.

- El llenguatge musical provoca el moviment i, per tant, l'expressió corporal.
- S'ha verificat que els llenguatges visuals i plàstics donen la possibilitat que els nens es puguin manifestar de forma creativa i comunicativa.
- És importantíssim tenir molt en compte la comunicació no - verbal, ja que dóna molta informació.
- Treballar les emocions en grup és un gran mètode per observar, analitzar i controlar l'estat emocional i maduratiu en que es troba l'infant.
- La música és una gran eina per poder anar valorant tot el procés i per poder fer la detecció i prevenció de possibles problemes.
- S'ha observat que les emocions no s'han de censurar perquè no són ni positives ni negatives.

En relació a les fonts d'informació utilitzades he de dir que m'he trobat amb una sèrie de dificultats. El fet que la música sigui una disciplina que treballa moltes vessants i el fet que les emocions siguin un tema difícil de treballar amb els infants més petits ha fet que a l'hora de cercar teoria fos difícil, ja que relacionar les emocions, la música i la inclusió ha estat un treball molt laboriós. Si tornés a realitzar la part teòrica, segurament no aprofundiria tant en la part científica de la música. Tot i això, he trobat molt interessant buscar i plasmar en la part teòrica el motiu pel qual la música afecta emocionalment a l'ésser humà, ja que d'aquesta forma s'ha donat l'explicació bàsica per comprendre les reaccions humanes davant la música. El fet que fos una informació psicobiològica ha fet que no la pogués relacionar directament amb la part pràctica del treball i, per tant, hi hagut una doble línia d'investigació.

Les experiències sobre el procés de la investigació han estat molt gratificants, ja que he trobat el tema apassionant. A més, puc dir que he ampliat els coneixements adquirits durant la carrera, ja que vaig estudiar assignatures musicals, vaig tractar el tema emocional amb assignatures de psicologia del desenvolupament, i finalment, he treballat la inclusió, un tema molt tractat durant les estudis, ja que la menció escollida en el Grau d'Educació Infantil va ser educació inclusiva i atenció a la diversitat.

Com a futura mestra, aquest treball m'ha fet adonar que sí que és possible la inclusió a l'escola. També m'ha ensenyat que és molt difícil treballar l'educació emocional amb

els infants més petits. He après que per a treballar les emocions s'ha de treballar l'expressió, la imaginació, la sensibilització de l'entorn i, sobretot, l'afectivitat. He après, també, que és molt important treballar el respecte, ja que penso que és un element fonamental per tal que hi hagi una educació activa de transmissió de coneixements i valors. Un altre aspecte que he experimentat és que la música i l'art junts són una gran unió perquè els infants puguin expressar i conèixer les seves emocions.

Per acabar, voldria dir que com a futura mestra penso que s'ha de saber fer viure als altres la importància del coneixement i de la sensibilitat humana. A més, penso que és molt important treballar les emocions amb els alumnes per tal d'aprofitar el que saben i senten i així poder créixer de forma personal.

6 Bibliografia

- ÁLVAREZ, M.[et al.] (2003). *Educación emocional. Programa para 3 – 6 años*. BARCELONA. Editorial: CISSPRAXIS.
- ABEYÀ E., DÍEZ M., GÓMEZ, P. (2005) *Emocions*. Editorial: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- AKOSCHKY, J. ALSINA, P. DÍAZ, M. GIRÁLDEZ, A. (2008), *La música en la escuela infantil*. Editorial Graó.
- BARBA AGNÈS (2007). “Els ulls ens parlen”. Article dins de: *Guix Infantil*, núm. 38.
- BLACKING, J. (1994). *Fins a quin punt l'home és música?*. Editorial : Eumo.
- CALDERÓN, S. GUSTEMS, J. (2005), *No t'emocionis... Escolta! L'ús de la música en l'educació emocional*. Revista Catalana de Pedagogia, núm.37
- GUSTEMS CARNICER, J. CALDERÓN GARRIDO, C. “Música i so per l'expressió emocional als audiovisuals”
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (2009). “Currículum i orientacions educació infantil. Segon cicle”. [en línia]. [consulta 15 de març de 2012]. Disponible a : <<http://www.xtec.cat>>.
- JAYME Zaro, Maria (2012) *Guia d'estudi de Psicologia de les diferències individuals*. Material docent de la Universitat Oberta de Catalunya.
- LACÁRCEL, J.(2003) *Psicología de la música i emoción musical* [en línia]. Múrcia [consulta 12 de desembre de 2012] Disponible a <<http://revistas.um.es/educatio/article/view/138>>
- MARCHAN D. (2012) *La música com a llenguatge d'expressió*. [en línia] [consulta 15 de setembre] Disponible a: <<http://www.xtec.cat/~dmarchan/audio/audio1/aprenem.htm>>

- MINISTERIO DE EDUCACION Y CIENCIA (2005). *La dimensión Humanística de la Música: Reflexiones y modelos didácticos*. Editorial: Secretaria general técnica.
- MURRAY SCHAFER, R (1998). *El Rinoceronte en el aula*. Editorial: Ricordi Americana .
- PALOU, S. (2010) Sentir y crecer. *El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: Graó.
- PASCUAL,E. TORRAS,M. FOLIA,M. GIL. O. (1998). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia catalana.
- PIGEM, J. *Escuchar las voces del mundo*. [en línia]. [consulta 15 de novembre de 2012]. Disponible a: <http://www.catpaisatge.net/dossiers/psonors/esp/docs/article_pigem.pdf> Pàg.2
- RUIZ, B. (2013) *Educació* .2013. [en línia] [consulta el 6 de març de 2013] Revista Cambrils Diari digital. Edició: 1825 Disponible a: <http://www.revistacambrils.com/index.php?c_noticia=8589> [6 de març de 2013].
- RIERA, T (1986). *Pedagogia de la història de la musica*. Barcelona, Editorial: Clivis.
- THAUT,M. (2008). *La música repara la actividad neuronal*. La Vanguardia.
- TORRABADELLA, P . 2012. *Cómo desarrollar la Inteligencia Emocional*. Barcelona, Editorial: Via Libro.
- VILADOT, M. 2009. *Educar les emocions*. Barcelona, UOC.
- WILLEMS. E. 1981, *El valor humano de la educación musical*. Barcelona, editorial Paidós.

7. SUMARI DE L'ANNEX

CARPETA 1 ACTIVITATS:

- Conte
- Expressem les emocions mitjançant l'art
- Expressem les emocions amb el cos
- Fem abraçades
- Relaxació

CARPETA 2 FOTOGRAFIES

- Fotografies P-3
  - Abraçades
  - Expressem les emocions amb el cos
- Fotografies P-4
  - Expressem les emocions amb l'art.
- Fotografies P-5
  - Abraçades
  - conte musical
  - Expressem les emocions mitjançant l'art.

CARPETA 3: GRAELLA D'OBSERVACIÓ

- Graella d'observació P3
- Graella d'observació P4

- Graella d'observació P5

CARPETA 4 VIDEOS

-Expressem les emocions amb el nostre cos

-P3

-P4

-P5

-Expressem les emocions mitjançant l'art

-P3

DOCUMENTS

Document acreditatiu dels drets d'imatge dels infants de l'escola Jacint Verdaguer de Santa Eugènia de Berga.